

Аналітична записка

з питань порівняльного законодавства щодо збереження та відтворення лісів у державах-членах Європейського Союзу*

Анотація. В аналітичній записці визначено особливості проведення оцінки впливу на довкілля у державах-членах ЄС (Австрія, Німеччина, Іспанія, Франція, Естонія, Фінляндія). Досліджено правове регулювання встановлення: порогових значень для проведення оцінки впливу на довкілля (далі – ОВД), насадження лісу, вирубування дерев і чагарників; категорій ділянок (природних зон); звільнення від проведення оцінки впливу на довкілля рубок, що спрямовані на запобігання надзвичайним ситуаціям у державах-членах ЄС. Окреслено повноваження органів публічної влади у сфері лісового господарства у державах, що досліджувалися. Здійснено огляд Регламенту ЄС 2023/1115 Європейського Парламенту та Ради від 31 травня 2023 року про надання на ринку Союзу та експорт із Союзу певних товарів і продуктів, пов'язаних зі знищенням і деградацією лісів, та скасування Регламенту (ЄС) 995/2010.

I. Вступ

Запровадження в Україні ефективного управління лісами на основі ведення раціонального лісового господарства згідно з принципами наближеного до природи лісівництва, адаптованого до кліматичних змін, збереження біорізноманіття є актуальним та своєчасним, ураховуючи світові та європейські тенденції, а також виконання Україною своїх євроінтеграційних зобов'язань.

Варто відзначити, що Дослідницькою службою Верховної Ради України було підготовлено з цих питань:

- аналітичну записку з питань порівняльного законодавства щодо проведення оцінки впливу на довкілля окремих проектів у лісовій галузі в державах-членах ЄС¹;
- аналітичну записку з питань порівняльного законодавства щодо відповідності проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо ефективного управління лісами на основі ведення лісового господарства на принципах наближеного до природи лісівництва, адаптованого до кліматичних змін, збереження біорізноманіття в лісах» (реєстр. № 9516 від 20 липня 2023 року) актам права ЄС та зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції².

¹ Аналітична записка з питань порівняльного законодавства щодо проведення оцінки впливу на довкілля окремих проектів у лісовій галузі в державах-членах ЄС. URL: https://research.rada.gov.ua/documents/analyticRSmaterialsDocs/industry_policy/analytical_notes-indst/74083.html

² Аналітична записка з питань порівняльного законодавства щодо відповідності проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо ефективного управління лісами на основі ведення лісового господарства на принципах наближеного до природи лісівництва, адаптованого до кліматичних змін, збереження біорізноманіття в лісах» (реєстр. № 9516 від 20.07.2023 р.) актам права ЄС та зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції. URL: https://research.rada.gov.ua/documents/analyticRSmaterialsDocs/industry_policy/analytical_notes-indst/74092.html

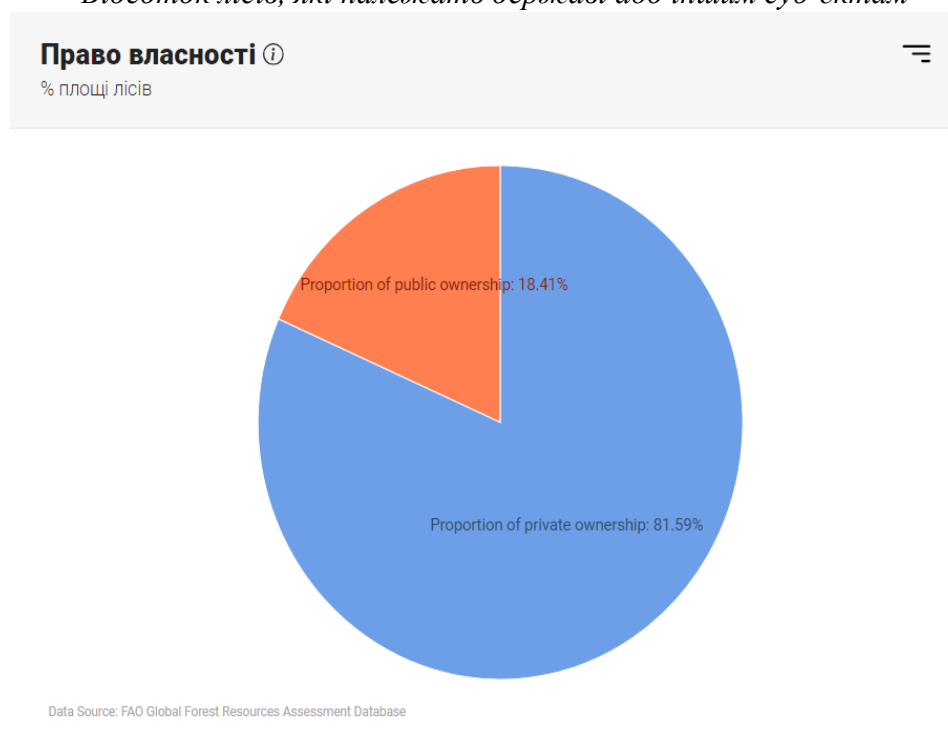
II. Основна частина

Правове регулювання встановлення порогових значень для проведення ОВД, насадження лісу, вирубування дерев і чагарників, встановлення категорій ділянок (природних зон), звільнення від проведення ОВД рубок, що спрямовані на запобігання надзвичайним ситуаціям у державах-членах ЄС. Повноваження органів публічної влади у сфері лісового господарства у цих державах.

Австрія. В Австрії ліси займають 47,3 % території держави. Частка державної власності (proportion of public ownership) складає 18,41 %, частка приватної власності (proportion of private ownership) – 81,59 % (рис. 1).

Рис. 1

Відсоток лісів, які належать державі або іншим суб'єктам³

Відповідно до Закону про лісове господарство 1975 року⁴ (далі – Закон про ліси Австрії) ліси визначаються як базові ділянки, вкриті деревними рослинами певних видів за умови, що рослинність охоплює площу не менше 1000 м² і середньої ширини 10 м².

У високостовбурних деревостанах, не підготовлених до рубок, забороняються суцільні рубки та видалення окремих стовбурів, що перевищують обсяги, необхідні для належного догляду (ст. 80 Закону про ліси Австрії). Обсяг догляду є перевищеним, якщо після видалення одного стовбура залишиться менше шести десятих від загального лісового покриву. Високі деревостани нешвидкорослих деревних порід є непридатними для рубок:

- у різновікових деревостанах віком до 60 років;

³ Austria. *The United Nations Economic Commission for Europe (UNECE)*. URL: <https://forest-data.unece.org/Countries/AT#1>

⁴ Bundesgesetz über das Forstwesen (Forstgesetz 1975 – ForstG). URL: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=%20Bundesnormen&Gesetzesnummer=10010371>

– у різновікових деревостанах із середнім віком менше 60 років та якщо більше половини кількості стовбурів у деревостані ще не досягли віку 60 років. Федеральний міністр сільського господарства, лісового господарства, охорони навколишнього середовища та водного господарства своїм розпорядженням визначає швидкорослі породи дерев і, за необхідності, встановлює вік придатності до вирубки. Для визначення верхньої межі такого віку (замість вікового обмеження або на додаток до нього) може бути вказаний мінімальний діаметр об'єму, що відповідає віковому обмеженню.

Відповідно до ст. 81 Закону про ліси Австрії на підставі заяви відповідальний орган влади робить винятки із заборони суцільних рубок та видалення окремих стовбурів, що перевищують обсяги, необхідні для належного догляду лісу. Такими винятками є:

– рубка шириною понад 10 метрів необхідна для проведення заходів з ведення лісового господарства, таких як вибіркові, суцільні або прикордонні рубки, або для проведення заходів із управління мисливським господарством в інтересах збереження лісів;

– просіка, необхідна для будівництва та на період законного існування системи ліній електропередач;

– існує очевидний дисбаланс між продуктивною здатністю лісового ґрунту та продуктивністю деревостану на ньому, який може бути усунутий лише шляхом розчищення деревостану та проведення лісогосподарських заходів, що підвищують продуктивність;

– здійснюються заходи для збільшення приросту дерев і не очікується жодної небезпеки для впливу на ліс.

Статтею 82 Закону про ліси Австрії встановлено заборону проведення суцільних рубок, які: безповоротно знижують продуктивну здатність лісового ґрунту; значно або назавжди погіршують водний баланс лісового ґрунту; спричиняють підвищений змив або зсув лісового ґрунту; ставлять під загрозу вплив захисних або охоронних лісів.

Також заборонені великі суцільні рубки у високостовбурних лісах, якщо площа, що утвориться в результаті таких рубок, перевищує довжину 600 метрів при ширині до 50 метрів або перевищує 2 га при ширині понад 50 метрів. Проте на підставі заяви орган влади надає дозвіл на винятки із заборони щодо великих суцільних рубок, якщо:

– існують причини, пов'язані з веденням лісового господарства (наприклад, особливо складні умови лісозаготівлі або необхідність видалення малопродуктивних чи пошкоджених деревостанів);

– надано дозвіл на впровадження заходів для збільшення приросту і не очікується значної загрози впливу на довкілля;

– подальше існування сільськогосподарського та лісогосподарського підприємства поставлено під загрозу;

– це необхідно для будівництва системи ліній електропередач і немає заперечень проти проведення великих суцільних рубок.

Статтею 85 Закону про ліси Австрії передбачено офіційний моніторинг рубок та перелік рубок, що потребують дозволу. Так, дозвіл органу влади необхідний у випадках:

суцільних рубок та вивезення окремих стовбурів на суміжню територію площею 0,5 га і більше;

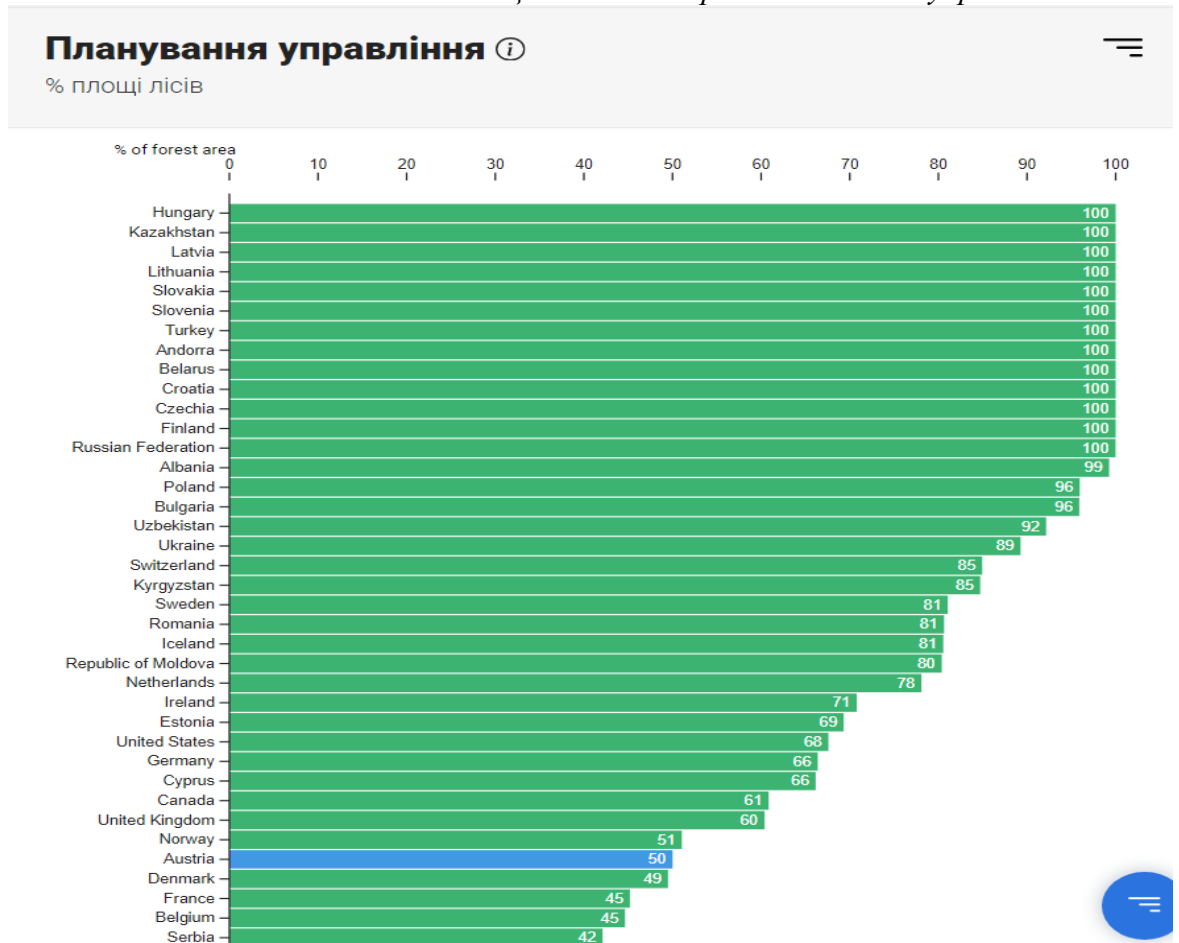
суцільних рубок та видалення окремих стовбурів, якщо запланована лісосіка, незалежно від меж власності, безпосередньо прилягає до суцільних рубок або ділянок із незабезпеченим поновленням і, у разі проведення рубки, загальна площа незаліснення або запланована лісосіка разом із незабезпеченим поновленням становитиме 0,5 га або більше;

рубок у лісах, які потребують спеціального офіційного нагляду за рішенням органу влади через правопорушення, вчинені власником лісу.

Відповідно до ст. 86 Закону про ліси Австрії вільними рубками вважаються: рубка, після якої залишається безпечно поновлення (галявина); рубки, зумовлені форс-мажорними обставинами, що є необхідними для регенерації пошкодженої деревини, включно з вирівнюванням фронту рубки та виконанням офіційних розпоряджень; вирубування окремих стовбурів і груп дерев на лісових ділянках, на яких надано право вивозу деревини відповідно до Güterund Seilwegegrundsatzgesetz 1967 (Основи закону про вантажні та кабельні магістралі 1967 року), без будівництва лісосіки в обсязі, необхідному для проведення лісозаготівельних робіт; всі інші рубки, якщо до них не застосовується частина перша ст. 85 цього Закону (рубки, на які потрібен дозвіл влади).

Світова та європейська практика передбачає довгострокове планування управління лісами. Частка лісу, яким опікуються професійні лісові/екологічні менеджери і для якого діють плани управління в Австрії, складає 50 % (рис. 2).

Частка лісової площі під довгостроковим планом управління лісами

Цікаво, що в деяких федеральних землях Австрії діє особливий правовий режим у сфері лісовпорядкування. Законодавчі органи земель Тіроль і Форарльберг мають конституційно закріплені повноваження:

a) зменшити обсяги вільних рубок, за винятком вирубування окремих стовбурів і груп дерев на лісових ділянках, на яких надано право повалення дерев відповідно до Консолідованого федерального закону 1967 року, без будівництва трельовальної споруди в обсязі, необхідному для повалення дерев;

b) оголосити, що всі рубки в лісах комунальної власності та лісах аграрних громад, а також у захисних та охоронюваних лісах, підлягають отриманню дозволу;

c) більш детально врегулювати допоміжні лісгосподарські заходи (зокрема заготівля підстилки, випасання худоби);

d) більш детально визначити вимоги до заявки на проведення рубок ніж ті, що визначені у частині четвертій ст. 87 Закону про ліси Австрії.

Відповідно до ст. 97 Закону про ліси Австрії законодавчий орган землі Зальцбург має повноваження зменшити обсяг вільних рубок, за винятком рубок, передбачених пунктом с частини першої ст. 86 (вільними рубками є вирубування окремих стовбурів і груп дерев на лісових ділянках, на яких надано право повалення дерев відповідно до Консолідованого федерального закону 1967 року, без

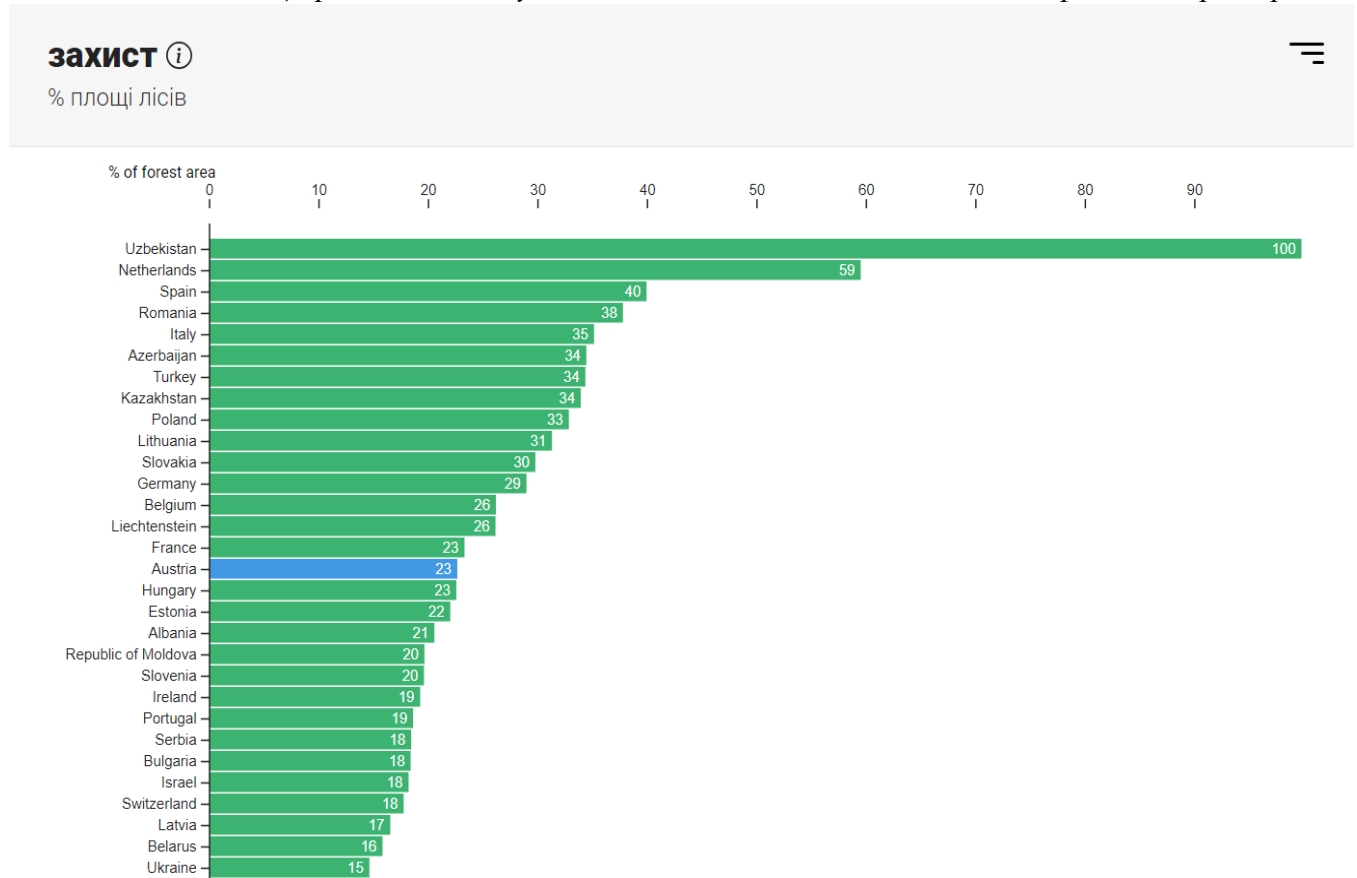
будівництва трелювальної споруди в обсязі, необхідному для повалення дерев), оголошувати всі рубки, що перевищують звичайні побутові та господарські потреби, такими, що потребують дозволу, і більш детально регулювати допоміжні лісогосподарські заходи (такі як збирання підстилки, випасання худоби тощо).

Австрійське законодавство оперує поняттям «Bannwald», що означає заповідну зону лісу. Статтею 27 Закону про ліси Австрії до заповідної зони лісу віднесено такі категорії лісів: захисні ліси, які слугують для безпосереднього захисту від певних небезпек для людей, населених пунктів чи споруд або оброблюваного ґрунту; ліси, для яких ефект добробуту переважає над ефектом використання; ліси, які служать для безпосереднього захисту від небезпек, що виникають через стан лісу або управління лісом, якщо економічні або інші суспільні інтереси, що підлягають захисту (мета заборони), виявляються важливішими, ніж наслідки, пов'язані з обмеженням лісокористування в результаті заборони (заборонений ліс). До таких категорій лісів встановлено ряд заборон. Цілями таких заборон можуть бути: захист від лавин, каменепадів, снігу, зсувів, повеней, вітру або подібних небезпек; захист від небезпек, спричинених викидами; захист лікувальних джерел, туристичних курортів і агломерацій від несприятливого впливу на вимоги гігієни та відпочинку, а також захист лісових насаджень, необхідних для цих цілей поблизу таких місць; охорона водних ресурсів; забезпечення безпеки використання транспортних засобів та ліній електропередач; захист оборонних об'єктів національного значення; захист від небезпек, що виникають у зв'язку зі станом лісу або в результаті господарювання в ньому.

Право на подання заяви про встановлення заборони мають власник лісу, держава, фізичні або юридичні особи, які можуть довести законний інтерес до заборони, експлуатаційна організація транспортної системи або системи ліній енергоменеджменту, технічна лісова служба для боротьби з селевими потоками та лавинами. Заява повинна містити всю інформацію, необхідну для ініціювання процедури, зокрема мету заборони, точні координати лісу, його власників, запитувані обмеження та очікуваних бенефіціарів.

Глобальна лісова ціль Форуму ООН з питань лісів (United Nations Forum on Forests, UNFF 3) «значно збільшити площу заповідних лісів у всьому світі та інших територій лісів зі сталим лісокористуванням, а також частку лісової продукції з лісів, що здійснюється на засадах сталого лісокористування» має на меті збільшити площу охоронюваних лісів у всьому світі. В Австрії відсоток лісів, що знаходяться в національних парках, природних заповідниках або інших територіях, які користуються іншою формою правового захисту складає 23 % (рис. 3).

Частка лісової площі, розташованої у межах законодавчо встановлених охоронних територій⁵

Закон про оцінку впливу на довкілля⁶ визначає проекти, реалізація яких, ймовірно, матиме значний вплив на довкілля, і які підлягають систематичному перегляду та ОВД перед затвердженням. Більшість із цих проектів (89 типів проектів) класифікуються як такі, що підлягають ОВД лише тоді, коли вони обумовлюються граничним значенням або конкретним критерієм (наприклад, виробнича потужність, землекористування), а іноді також характеристиками місця розташування (якщо проект реалізується, наприклад, у природоохоронній або водоохоронній зоні тощо)⁷.

Загалом проекти в галузі лісового господарства зазвичай віднесені до таких, що підлягають ОВД за спрощеною процедурою або повинні підлягати індивідуальній оцінці. Такі проекти відображено в табл. 1. Основні відмінності полягають у тому, що при спрощеній процедурі не вимагається звіт про вплив на довкілля, а лише зведена ОВД, і контрольна перевірка не передбачена.

⁵ Austria. *The United Nations Economic Commission for Europe (UNECE)*. URL: <https://forest-data.unece.org/Countries/AT#1>

⁶ Bundesgesetz über die Prüfung der Umweltverträglichkeit (Umweltverträglichkeitsprüfungsgesetz 2000 – UVP-G 2000). URL: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10010767>

⁷ Unternehmensservice Portal. Umweltverträglichkeitsprüfung. URL: <https://www.usp.gv.at/umwelt-verkehr/umweltvertraeglichkeitspruefung.html>

Підлягають ОВД за спрощеною процедурою	Підлягають ОВД за спрощеною процедурою (Важливо! Якщо перевищено мінімальні порогові значення, необхідно проводити індивідуальну оцінку)
<p>зміни призначення використання пустирів або напівприродних територій для інтенсивного сільськогосподарського використання площею не менше 70 га;</p> <p>просіки на площі щонайменше 20 га;</p> <p>розширення лісосік, якщо загальна площа лісосік, дозволених за останні десять років, і заявлене розширення становить щонайменше 20 га, а додаткове землекористування – щонайменше 5 га;</p> <p>вирубка лісосмуг на площі не менше 50 га;</p> <p>вирубка лісосмуг, якщо загальна площа ділянок, дозволених за останні десять років, та ділянок, на які подається заявка на збільшення, становить щонайменше 50 га, а додаткове землекористування – щонайменше 12,5 га.</p>	<p>зміни призначення використання пустирів або напівприродних територій для інтенсивного сільськогосподарського використання на території категорії А площею не менше 35 га, якщо відповідні положення земельної реформи, передбачені Земельним кодексом, не застосовуються до проектів (за окремим переліком⁹);</p> <p>початкове заліснення немісцевими деревними породами на територіях категорії А, що підлягають охороні, на площі не менше 15 га;</p> <p>розширення початкового заліснення немісцевими породами дерев на територіях категорії А, що підлягають охороні, якщо загальна площа ділянок, дозволених за останні десять років і заявлених до розширення, становить щонайменше 15 га, а додаткове землекористування – щонайменше 3,5 га;</p> <p>просіка на територіях категорії А, що підлягає охороні на площі не менше 10 га;</p> <p>розширення просік на територіях категорії А, що заслуговують на охорону, якщо загальна площа просік, дозволених за останні десять років, і заявлене розширення становить щонайменше 10 га, а додаткове землекористування – щонайменше 2,5 га;</p> <p>вирубка лісосмуг на територіях категорії А, що підлягають охороні, на площі щонайменше 25 га;</p> <p>вирубка лісосмуг на територіях категорії А, що заслуговують на охорону, якщо загальна площа територій, дозволених за останні десять років і на які подано заявку на розширення, становить щонайменше 25 га, а додаткове землекористування – щонайменше 6,25 га.</p>

Так, слід відмітити, що законодавством Австрії території класифікуються на категорії (табл. 2).

⁸ Терміни використано у значеннях: вирубка лісосмуг - це вирубка незібраного високого лісу, яка необхідна для будівництва та на час законного існування системи ліній електропередач; просіка - це використання лісових ділянок для цілей, відмінних від вирощування лісу; пустирі - це відкриті, необроблювані землі, які не використовуються для сільського або лісового господарства через несприятливі екологічні умови, але які можуть бути залучені до господарського використання шляхом окультурення та меліорації; інтенсивне сільськогосподарське використання - форма сільського господарства з високим рівнем використання виробничих ресурсів на одиницю площі (тобто, як правило, високе використання добрив, відносно високі витрати на синтетичні засоби захисту рослин, засоби для обробки рослин та боротьби з бур'янами, а також інтенсивні методи штучного зрошення).

⁹ Якщо до проектів, передбачених цим пунктом, не застосовуються відповідні положення земельної реформи на рівні провінції Якщо проект включає в себе як вирубку лісу, так і прохідні рубки, відсотки використання землі, досягнуті в кожному випадку, додаються разом; від загальної суми в 100% необхідно провести ОВД або оцінку кожного окремого випадку.

Табл. 2
Класифікація територій, які підлягають охороні

Категорія	Територія, що підлягає охороні	Сфера застосування
А	Територія, що особливо охороняється	Відповідно до: Директиви 2009/147/ЄС про збереження диких птахів (Директива про птахів), Директиви 92/43/ЄЕС про збереження природних оселищ та дикої фауни і флори (Оселищна директива); ст. 27 Закону про лісове господарство 1975 р.; пункту 2 статті 11 Конвенції про охорону навколишнього природного середовища та природних ресурсів, Конвенції про охорону всесвітньої культурної та природної спадщини ЮНЕСКО.
В	Альпійський регіон	Нижньою межею альпійського регіону є межа закритого деревного покриву, тобто початок «бойової зони лісу» (під бойовою зоною лісу слід розуміти зону між природною межею лісової рослинності та фактичною межею зімкнутого деревного покриву). Відповідно до ст. 2 Закону про лісове господарство, 1975.
С	Водоохоронна та природоохоронна зона	Відповідно до статей 34, 35 і 37 Закону про право на воду, WRG 1959.
Д	Забруднена територія (атмосферне повітря)	Території, визначені відповідно до частини десятої статті 3 (Федеральний міністр із питань клімату, навколишнього середовища, енергетики, мобільності, інновацій та технологій може своїм розпорядженням визначити ті райони (категорія D Додатку 2) відповідної федеральної землі, в яких граничні значення викидів, встановлені Законом про контроль за викидами в атмосферу, перевищуються неодноразово або протягом тривалого періоду часу).
Е	Територія поселення	У житлових районах або поблизу них. Близькість до населеного пункту визначається як радіус 300 метрів навколо проекту, в якому об'єкти нерухомості визначаються або позначаються наступним чином: 1. Землі під забудову, на яких можуть бути зведені житлові будинки (за винятком суто комерційних, ділових або промислових територій, індивідуальних садиб або окремих будівель). 2. Території для дитячих закладів, дитячих ігрових майданчиків, шкіл або подібних закладів, лікарень, санаторіїв, будинків для людей похилого віку, кладовищ, церков та аналогічних об'єктів визнаних релігійних громад, парків, кемпінгів та відкритих басейнів, садівничих та дачних поселень.

Федеральне міністерство сільського господарства, лісового господарства, регіонів та водного господарства¹⁰ відповідає за сільськогосподарську політику, політику лісового господарства, мисливство, рибальство, виноробство, водне законодавство та захист тварин. Міністерство відповідає за питання лісової політики

¹⁰ Bundesministerium Land- und Forstwirtschaft, Regionen und Wasserwirtschaft. URL: <https://www.bml.gv.at/>

та лісового права, лісівничі дослідження, експерименти, випробування та контроль, а також боротьбу зі наслідками злив та лавин.

Відповідно до ст. 129 Закону про ліси Австрії Федеральний міністр сільського господарства, лісового господарства, охорони навколишнього середовища та водного господарства від імені Федерації та за погодженням із Федеральним міністром фінансів керує Федеральним управлінням лісів та Федеральним науково-дослідним і навчальним центром з питань лісів, стихійних лих та ландшафту. Установа здійснює науково-дослідну, навчальну, інформаційну, координаційну та консультативну діяльність у сфері лісів, стихійних лих та ландшафту, а також – це орган влади у сфері лісів. Основними завданнями та сферами діяльності є:

- проведення всіх видів досліджень стану та розвитку австрійських лісів. Зокрема загальнодержавної інвентаризації лісів, яка повинна проводитися періодично, а також досліджень згідно з зобов'язаннями ЄС або міжнародними угодами;

- створення, документування та наукове використання природних лісових резервів;

- здійснення заходів щодо збереження лісових генетичних ресурсів;

- проведення всіх видів обстежень з метою визначення причин і розмірів шкоди, завданої лісам, зокрема, внаслідок шкідливого для лісів полювання або забруднення повітря;

- організація та управління довгостроковими експериментами та дослідженнями на постійних спостережних ділянках, зокрема у зв'язку зі змінами в лісових екосистемах;

- тестування та практичні випробування обладнання, інструментів, машин, робочих процедур та методів застосування на предмет їх придатності для обробки лісів та водозбірних територій;

- випробування та оцінка хімічних та інших засобів, призначених для використання в лісі, а також видача сертифікатів у зв'язку з цим;

- координація науково-дослідної діяльності, систем моніторингу та управління знаннями у галузі лісових та ландшафтних наук;

- надання інформації, експертних висновків та консультаційних послуг, а також підготовка планових документів для федеральної адміністрації, регіональних органів влади або інших фізичних чи юридичних осіб.

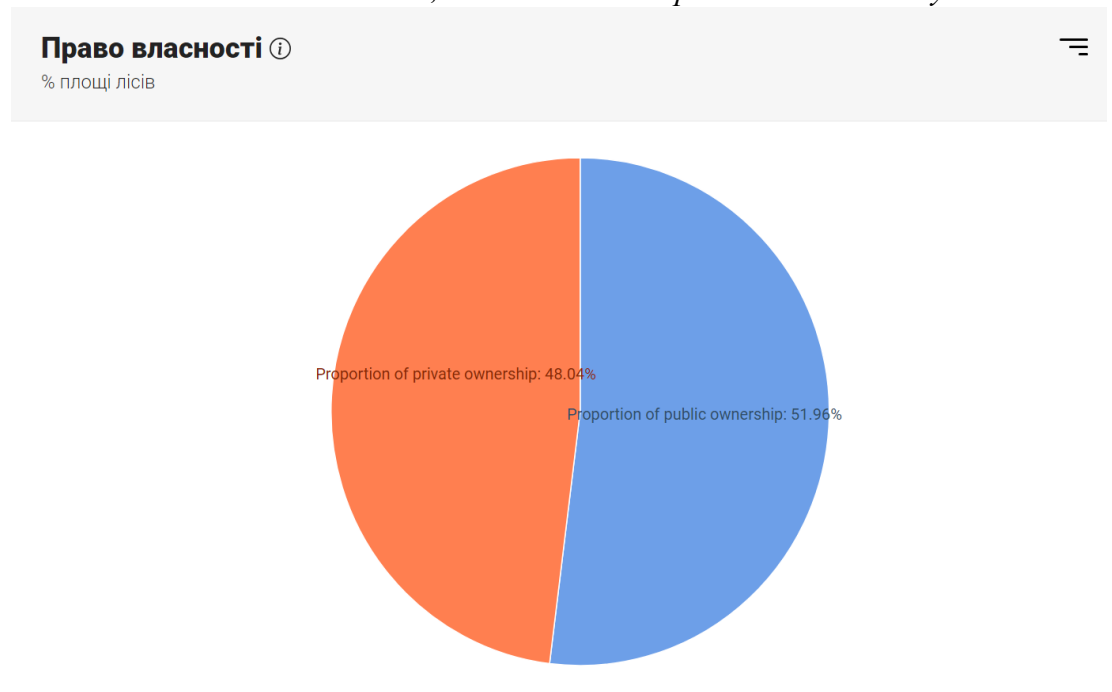
Статтею 170 Закону про ліси Австрії визначається, що якщо Законом не передбачено інше, органи загальної державної адміністрації несуть відповідальність за виконання цього Закону. Компетентним органом є орган, на території якого знаходиться юридична адреса лісогосподарського підприємства, за умови, що це підприємство утворює господарську одиницю. Також, місцеву юрисдикцію має орган, на території якого розташовані об'єкти, що потребують отримання дозволу. У всіх інших випадках місцева юрисдикція визначається місцезнаходженням лісової ділянки. Відповідно до ст. 171 Закону про ліси Австрії до обов'язків органів влади віднесено: здійснювати моніторинг лісів (лісовий нагляд), призначати експертизи,

консультувати власників лісів, співпрацювати у сприянні розвитку лісового господарства, періодично визначати темпи рубок, здійснювати нагляд за лісгосподарською освітою та зв'язками з громадськістю у сфері лісового господарства.

Німеччина. У Німеччині лісова зона охоплює 11,419 тис. га. Частка державної власності (proportion of public ownership) складає 51,96 %, частка приватної власності (proportion of private ownership) – 48,04 % (рис. 4).

Рис. 4

Відсоток лісів, які належать державі або іншим суб'єктам

Федеральний закон про збереження лісів і розвиток лісового господарства¹¹ (далі – Закон про ліси Німеччини) спрямований на захист лісу (через його економічні, захисні та рекреаційні функції, важливість для довкілля), забезпечення належного управління лісом у довгостроковій перспективі, сприяння розвитку лісового господарства та досягненню балансу між інтересами громадськості та власників лісів.

Крім того, в Німеччині відсоток лісів, що знаходяться на території національних парків, природних заповідників або інших територіях, які користуються іншою формою правового захисту складає 29 % (рис. 5).

Ліси можуть бути розчищені та переведені в інший вид використання (конверсія) лише з дозволу компетентного органу державної влади відповідно до земельного законодавства федеральних земель Німеччини. При прийнятті рішення щодо клопотання про конверсію повинні бути зважені права, обов'язки та економічні інтереси власника лісу, а також інтереси громадськості. У наданні

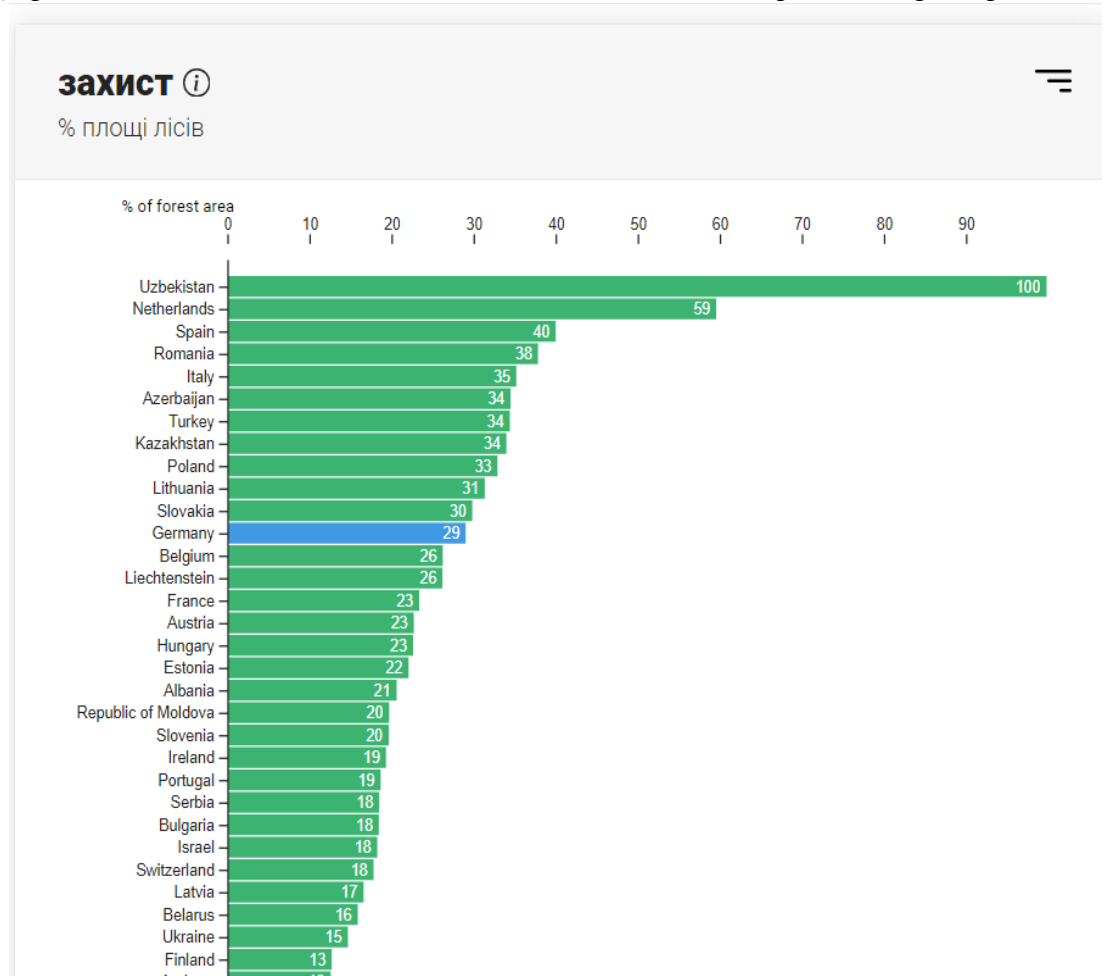
¹¹ Gesetz zur Erhaltung des Waldes und zur Förderung der Forstwirtschaft (Bundeswaldgesetz). URL: <https://www.gesetze-im-internet.de/bwaldg/BJNR010370975.html>

дозволу відмовляється, якщо збереження лісу відповідає переважно суспільним інтересам, зокрема, якщо ліс має істотне значення для ефективності природного балансу, лісового виробництва або відпочинку населення. Конверсія лісу може бути дозволена на певний період часу. При цьому повинні бути встановлені умови, що забезпечують належне заліснення земель протягом розумного періоду часу. Федеральні землі можуть додатково забороняти або обмежувати конверсію (у випадку захисних і рекреаційних лісів), а також визначати випадки, коли конверсія не потребує погодження.

Початкове заліснення потребує схвалення компетентного органу. У схваленні може бути відмовлено, якщо початкове заліснення не відповідає вимогам просторового та державного планування. Федеральні землі можуть встановлювати інші правила щодо початкового заліснення.

Рис. 5

Частка лісової площі, розташованої в межах законодавчо встановлених охоронних територій¹²

Що стосується звільнення від ОВД рубок, які спрямовані на запобігання надзвичайним ситуаціям у державах-членах ЄС слід зазначити таке. Стаття 1

¹² Germany. *The United Nations Economic Commission for Europe (UNECE)*. URL: <https://forest-data.unece.org/Countries/DE>

Директиви 2011/92/ЄС¹³ встановлює, що її положення застосовується до оцінювання впливу на довкілля публічних і приватних проектів, які можуть мати значний вплив на довкілля. Водночас передбачає, що держави-члени, у кожному конкретному випадку і якщо це передбачено відповідно до національного права, можуть не застосовувати цю Директиву до проектів або частин проектів, єдиною ціллю яких є оборона, або до проектів, єдиною ціллю яких є реагування на надзвичайні ситуації цивільного характеру, якщо вони вважають, що таке застосування негативно вплине на зазначені цілі.

Так, ст. 45 Закону про ліси Німеччини передбачено підстави та порядок застосування норм закону в особливих випадках. Визначено, що на ділянках, які служать цілям оборони, включаючи захист цивільного населення, федеральної поліції або цивільної авіації, державні постанови, видані відповідно до статей 9 – 13 цього Закону (охорона лісу, початкове лісовідновлення, ведення лісового господарства, захисний та рекреаційний ліс), застосовуються лише у тій мірі, у якій це не перешкоджає використанню за призначенням. Якщо у таких проектах передбачається використання лісу у інший спосіб, то необхідно заслухати вищий орган лісового господарства. Федеральні органи влади та федеральні корпорації, установи та фонди публічного права повинні дотримуватися положень ст. 8 (щодо забезпечення функцій лісу в плануванні та використанні у заходах громадських спонсорів проекту) під час планування та проведення заходів, які передбачають використання лісових територій або які можуть вплинути на ці території.

У Німеччині забезпечується стале управління лісом у межах його цільового призначення. Федеральні землі також уповноважені регламентувати обов'язки власників лісів щодо проведення суцільної вирубки лісових ділянок та умов відновлення лісу. Частка лісу, яким опікуються професійні лісові/екологічні менеджери і для якого діють плани управління, складає 66 % (рис. 6).

¹³ Директива Європейського Парламенту і Ради 2011/92/ЄС від 13 грудня 2011 року про оцінювання впливу деяких публічних і приватних проектів на довкілля (кодифікація). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_022-11#Text

Відповідно до ст. 44 Закону про ліси Німеччини Федеральне міністерство продовольства та сільського господарства за згодою Бундесрату видає загальні адміністративні правила, необхідні для реалізації цього Закону.

При Міністерстві діє Науково-консультативна рада з питань лісової політики, яка консультує та підтримує федеральний уряд у розробці правової основи для сталого управління лісами. Рада вивчає цілі та принципи національної та міжнародної лісової політики. Вона також намагається узгодити різні вимоги, які суспільство висуває до лісів, і сприяє науковому дискурсу щодо сталого, багатофункціонального управління лісами. Крім того, вона обговорює та оцінює ситуації та умови, вносить законодавчі пропозиції, якщо є потреба у змінах. Вона складає звіти про стан справ і рекомендації для підтримки та консультування політиків¹⁴.

¹⁴ Scientific Advisory Board on Forest Policy. URL: <https://www.bmel.de/EN/ministry/organisation/advisory-boards/forest-organisation.html>

Федеральний дослідницький центр – Інститут Йоганна Генріха фон Тюнена, який є підвідомчим Міністерству, проводить дослідження та консультації з питань політик щодо сільських територій, сільського господарства, лісів та рибальства. Інститут був створений як науково незалежна дослідницька установа на стику науки, політики та суспільства, проводить моніторингову діяльність, розробляє варіанти дій для кращого управління та проводить оцінку ймовірних наслідків¹⁵.

Враховуючи важливість лісових екосистем і позитивний вплив сталого управління лісами та використання деревини для захисту клімату, у Німеччині створено Лісовий кліматичний фонд. Лісовий кліматичний фонд призначений для здійснення заходів, що представляють особливий федеральний інтерес. Такі заходи сприяють адаптації лісів до зміни клімату та підтримці незамінного внеску лісів, близьких до природних, багатих за структурою та видами, у забезпечення природної основи життя в довгостроковій перспективі¹⁶.

Відповідно до Федерального закону про оцінку впливу на довкілля¹⁷ ОВД підлягають такі проекти в лісовій галузі:

- перше заліснення на території площею 50 га і більше;
- вирубка лісу з метою переведення його в інший вид використання на площі 10 га і більше;
- проекти використання пустирів або напівприродних територій для інтенсивного сільськогосподарського використання на площі 20 га і більше.

Для проектів першого заліснення на території площею від 20 га і менше 50 га, вирубки лісу з метою переведення в інший вид використання території на площі від 5 га і менше 10 га, використання пустирів або напівприродних територій для інтенсивного сільськогосподарського застосування на площі від 10 га і менше 20 га компетентний орган проводить загальну попередню експертизу для визначення зобов'язань щодо ОВД.

Компетентний орган проводить попередню експертизу для визначення зобов'язань з проведення ОВД у два етапи для проектів:

- першого заліснення на території площею від 2 га і менше 20 га;
- вирубки лісу з метою переведення його в інший вид використання на площі від 1 га і менше 5 га;
- використання пустирів або напівприродних територій для інтенсивного сільськогосподарського використання на площі від 1 га і менше 10 га.

На першому етапі експертизи компетентний орган перевіряє, чи новий проект має особливі умови відповідно до визначених критеріїв захисту, що відображають належність місця реалізації проекту до природоохоронних територій (природних і біосферних заповідників, національних парків, зон Natura 2000) та інші особливості (території з високою щільністю населення, області, де вже перевищено стандарти якості довкілля, встановлені нормативними актами ЄС тощо). Однак, якщо

¹⁵ The Institute. URL: <https://www.thuenen.de/en/thuenen-institute/about-us/the-institute>

¹⁶ Ziele der Bundesregierung. URL: <https://www.waldklimafonds.de/hintergrund-und-ziele/ziele>

¹⁷ Gesetz über die Umweltverträglichkeitsprüfung. URL: <https://www.gesetze-im-internet.de/uvpg/index.html#BJNR102050990BJNE002521360>

перевірка на першому етапі показує, що немає особливих умов, зобов'язання з проведення ОВД не виникає. Коли ж перевірка показує наявність особливих умов, компетентний орган проводить другий етап перевірки, беручи до уваги визначені критерії характеристики проекту і можливого впливу на довкілля. Зобов'язання з проведення ОВД існує, якщо, на думку компетентного органу, новий проект може мати значний вплив на довкілля. Відповідні критерії застосовуються до проектів у всіх галузях і видах діяльності.

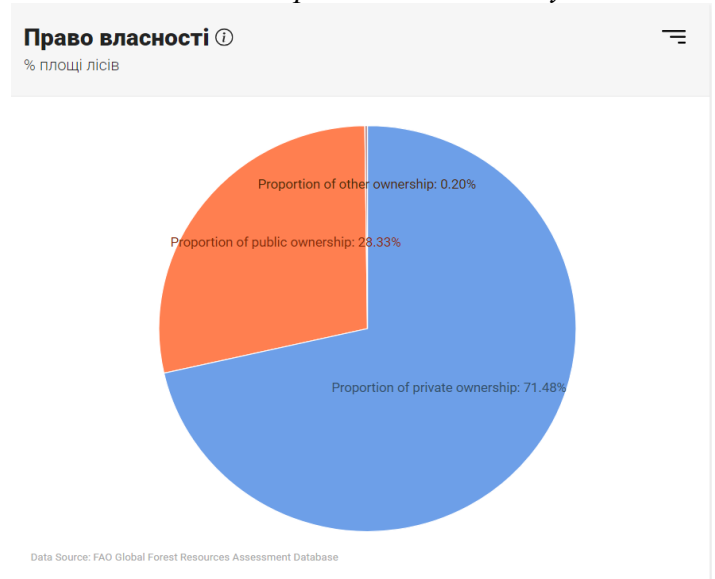
Іспанія. В Іспанії налічується понад 18,5 млн га лісів з більш ніж 50 млн га території країни. Якщо врахувати інші ділянки з розкиданими деревами або чагарниками, то більше половини поверхні Іспанії вкрито лісами.

Територія Іспанії розподілена на чотири різні біогеографічні регіони (Альпійський, Євросибірський, Середземноморський та Макаронезійський), що разом із кліматичними, орографічними, літологічними та соціально-економічними характеристиками означає, що Іспанія має величезне багатство лісів та інших лісових утворень, які надають численні товари та послуги і представляють велике різноманіття екосистем. Національними проектами у сфері лісовпорядкування є Національна лісова інвентаризація (Inventario Forestal Nacional, IFN) та її базова картографія – Іспанська лісова карта (MFE). Обидва проекти мають довгу історію. Національна лісова інвентаризація, флагманський проект з моніторингу іспанських лісів, перебуває в четвертому циклі, після більш ніж 50-річної історії. Іншими важливими національними проектами було створення джерел даних – Загальної статистики лісових пожеж, яка ведеться з 1968 року, та Мережі обліку пошкоджень лісів (зі щорічними вимірюваннями з кінця 1980-х років). Цікаво, що відповідно до розподілу повноважень у багатьох випадках саме автономні області (товариства) збирають значну частину інформації для національних проектів у сфері лісовпорядкування. Таким чином, іспанська лісова статистика формується у координації між Генеральною державною адміністрацією та автономними громадами і частково ґрунтується на регіональних даних¹⁸.

Частка державної власності (proportion of public ownership) на ліси в Іспанії складає 28,33 %, приватна (proportion of private ownership) – 71,48 %, інші (proportion of other ownership) – 0,20 % (рис. 7).

¹⁸ Global Forest Resources Assessment. 2020. URL: <https://fra-data.fao.org/assessments/fra/2020/ESP/sections/contactPersons>

Відсоток лісів, які належать державі або іншим суб'єктам¹⁹

Законом про лісове господарство Іспанії²⁰ (далі – Закон) регулюються питання: сталого управління лісами, а також сприяння розвитку лісового господарства та пов'язаних із ним економічних секторів; збереження, поліпшення та відновлення біорізноманіття лісових екосистем і видів; інтеграції у політику лісового господарства Іспанії цілей міжнародних заходів щодо захисту довкілля, особливо з питань опустелювання, зміни клімату та біорізноманіття; адаптації лісів до змін клімату, сприяння управлінню, спрямованому на підвищення стійкості лісів до них тощо.

Власники лісів несуть першу та безпосередню відповідальність за їх стале управління. Щоб гарантувати таке управління, Закон сприяє управлінню лісами за допомогою планування. Законом передбачено необхідність розробки Стратегії лісового господарства Іспанії, Плану лісового господарства Іспанії, Національного плану першочергових заходів щодо гідрологічного відновлення лісів, Національної програми дій проти опустелювання, планів управління лісовими ресурсами як інструментів регіонального лісового планування.

Провінції уповноважені розробляти плани управління лісовими ресурсами, у яких, серед іншого, визначаються необхідні заходи для досягнення цілей, встановлених у плані, що включають приписи до ведення лісового господарства, положення щодо заліснення, гідрологічного відновлення лісів, нецільового використання лісів, запобігання та гасіння пожеж, запобігання та боротьби зі шкідниками, регулювання рекреаційного використання та управління лісами, мисливства, рибальства тощо. Підготовка цих планів включає консультації з місцевими органами, приватними власниками лісів, іншими законними користувачами та зацікавленими сторонами, а також процедури інформування

¹⁹ Spain. *The United Nations Economic Commission for Europe (UNECE)*. URL: <https://forest-data.unece.org/Countries/ES>

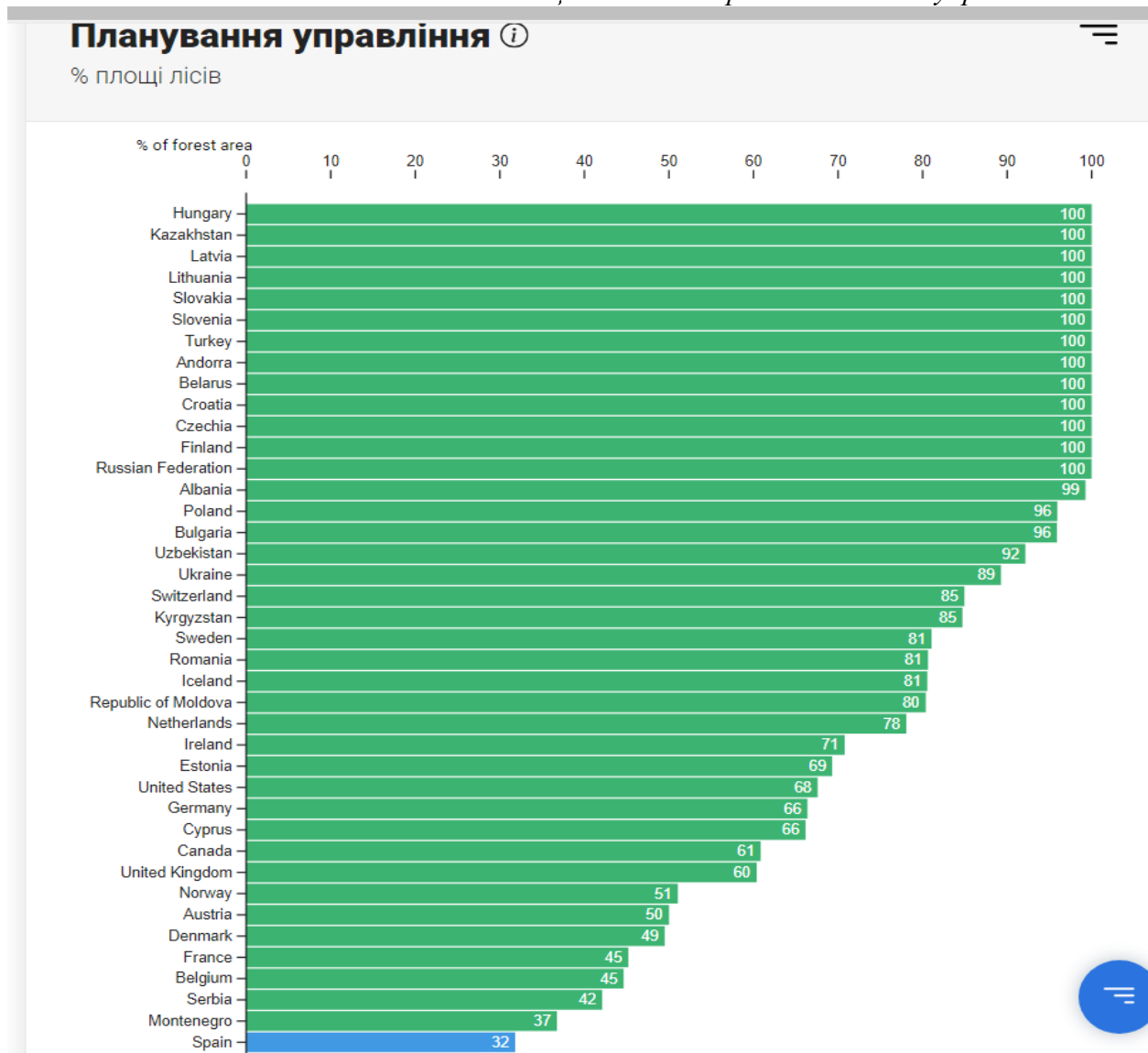
²⁰ Ley 43/2003, de 21 de noviembre, de Montes. URL: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2003-21339>

громадськості. Впровадження проектів та планів ведення лісового господарства або інших еквівалентних інструментів управління у приватних і державних лісах заохочується. Обмеження, встановлені планами управління захисними лісами, що знаходяться у приватному управлінні, можуть бути економічно компенсовані їх власникам. Діяльність, пов'язана зі сталим веденням лісового господарства, може економічно стимулюватися на умовах, визначених Законом.

Водночас, частка лісової площі, яка перебуває під довгостроковим планом управління лісами, в Іспанії складає 32 % від усієї площі лісів (рис. 8).

Рис. 8

Частка лісової площі під довгостроковим планом управління лісами

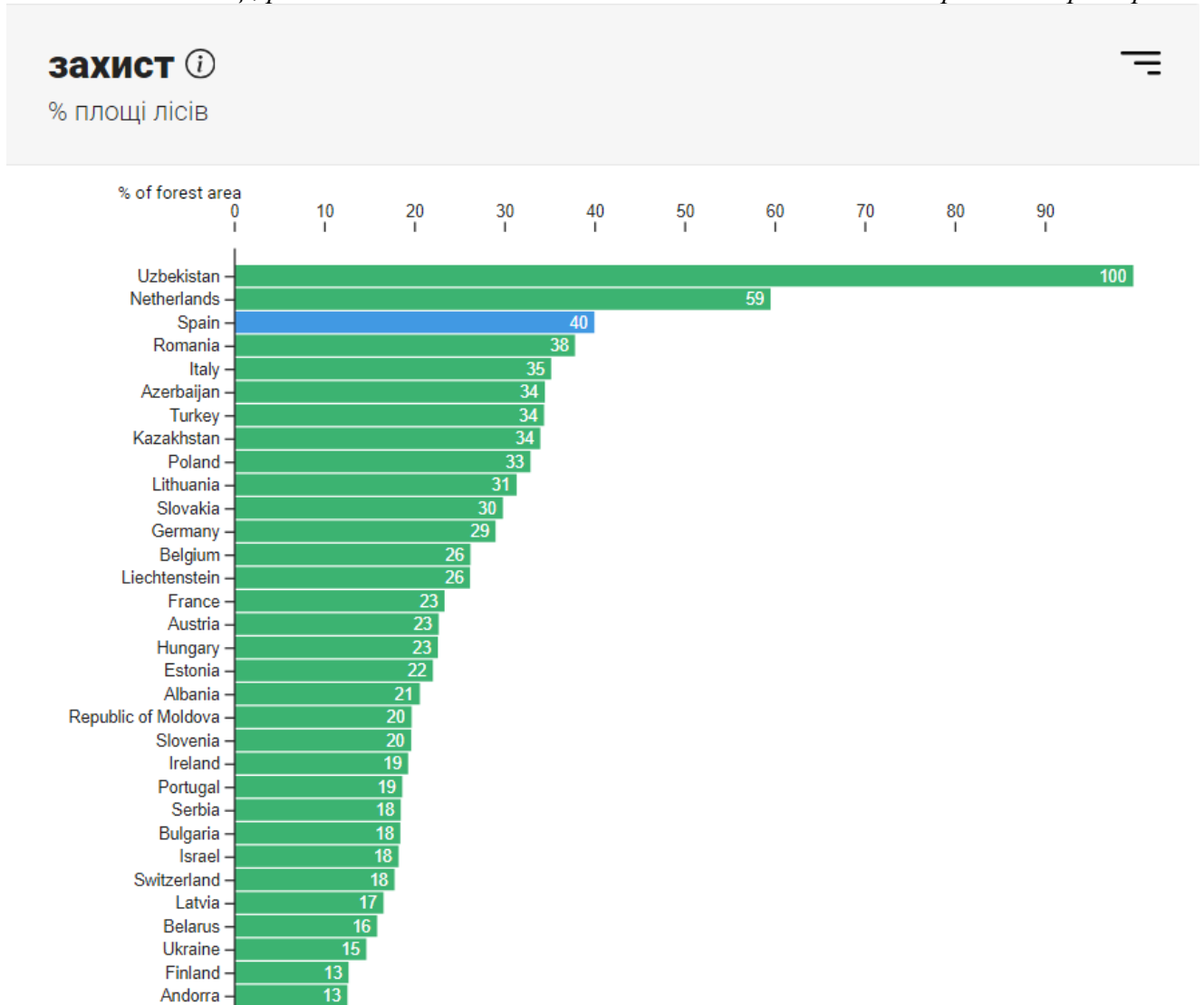

Збереження лісів також посилюється шляхом встановлення обмежувальних умов для зміни лісокористування у спосіб, що спричиняє втрату функцій лісу незалежно від його форми власності чи правового режиму. Наприклад, забороняється зміна призначення використання земельної ділянки, на якій розташовується ліс, тобто лісокористування вигорілих земель принаймні 30 років.

До речі, в Іспанії відсоток лісів, що знаходяться на території національних парках, природних заповідників або на інших територіях, які користуються іншою формою правового захисту, складає 40 % (рис. 9).

Рис. 9

Частка лісової площі, розташованої в межах законодавчо встановлених охоронних територій

Стосовно вирубки лісів – за наявності проекту управління, плану ведення лісового господарства або іншого еквівалентного інструменту управління – власник лісу повинен надіслати декларацію про рубку до компетентного органу автономної громади для відповідної перевірки. За відсутності необхідних інструментів управління у власника, проведення вирубки потребує отримання попереднього адміністративного дозволу, за винятком короткочасної експлуатації деревини або рубок для домашнього господарства, де передбачено інформування компетентного органу. Відповідні норми повинні застосовуватися згідно з Законом про екологічну оцінку²¹, яким визначено, що обов’язковій процедурі ОВД підлягають проекти:

²¹ Ley 21/2013, de 9 de diciembre, de evaluación ambiental. URL: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2013-12913>

перетворення необроблених територій або природних чи напівприродних територій для сільськогосподарського використання на площі понад 50 га;

заплановані на територіях, що охороняються, мережі Natura 2000, на природних територіях, що охороняються, на водно-болотних угіддях міжнародного значення (Ramsar), на природних територіях зі Списку всесвітньої спадщини, на територіях, що охороняються, або зонах Конвенцій про охорону морського середовища Північно-Східної Атлантики (OSPAR) або для захисту морського середовища та прибережного регіону Середземного моря (ZEPIM) і в основних районах біосферних заповідників ЮНЕСКО;

першого перетворення необроблених територій або природних чи напівприродних територій для сільськогосподарського використання на площі понад 10 га;

відновлення лісів немісцевими видами або зі зміною типу функціональності чи використання землі на площах понад 10 га;

вирубки лісової рослинності для зміни цільового призначення або використання земель на площі понад 10 га.

Спрощеній ОВД за рішенням компетентного органу підлягають у кожному конкретному випадку відповідні проекти з відновлення лісів, вирубки лісової рослинності та зміна призначення необроблених територій або природних чи напівприродних територій на сільськогосподарське використання з нижчими показниками.

Королівським указом 1269/2018 від 11 жовтня визначено склад, функції та правила роботи Національної лісової ради²². Національна лісова рада, створена згідно зі статтею 10.2 Закону про лісове господарство Іспанії, є дорадчим органом Міністерства сільського господарства, рибальства та продовольства і відповідає за питання лісового господарства та лісової політики. Національна лісова рада підзвітна Міністерству через Генеральний секретаріат сільського господарства і продовольства.

Функціями Національної лісової ради є: звітувати про нормативні акти та плани державного рівня, що стосуються галузі лісового господарства; сприяти підготовці звітів і досліджень у сфері лісового господарства та контролювати плани і програми державного рівня, пов'язані з лісами, в яких оцінюється соціальний, економічний та екологічний вплив державної політики; пропонувати державним адміністраціям заходи, необхідні для покращення сталого управління лісами та конкурентоспроможності сектора; готувати щорічний звіт про лісовий сектор Іспанії, який містить інформацію про його стан, розвиток і перспективи; надавати технічні та наукові консультації з питань лісового господарства іспанським делегаціям у міжнародних організаціях; сприяти діалогу, участі та співпраці між усіма адміністраціями, установами і соціальними та економічними агентами, залученими до лісового сектору та сталого використання іспанських лісів, сприяючи

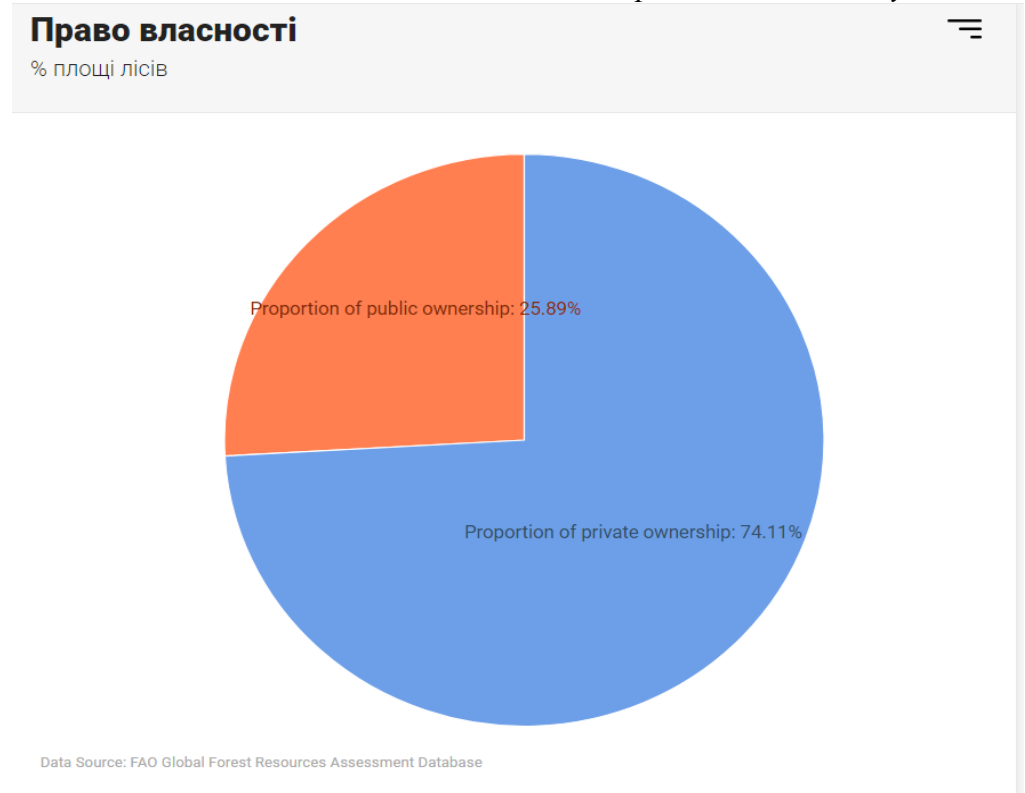
²² Real Decreto 1269/2018, de 11 de octubre, por el que se determinan la composición, las funciones y las normas de funcionamiento del Consejo Forestal Nacional. URL: <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-2018-15237>

обміну інформацією між усіма членами ради щодо тем, які є предметом дискусії у лісовому секторі.

Франція. Ліси займають 31,5 % території Франції. Частка державної власності складає 25,89 % (proportion of public ownership), частка приватної власності (proportion of private ownership) – 74,11 % (рис. 10).

Рис. 10

Відсоток лісів, які належать державі або іншим суб'єктам

Лісовим кодексом Франції²³ з метою сталого управління лісами передбачається особливе правове регулювання в залежності від власника лісового господарства, а також для окремих категорій, таких як:

лісові масиви, включених регіональним префектом до відомчих або міжвідомчих планів захисту лісів від пожеж;

ліси, класифіковані як захищені, а саме: 1) ліси, збереження яких визнано необхідним для утримання земель на горах і схилах, для захисту від лавин, ерозії від води і піску; 2) ліси та лісосмуги, розташовані на околицях великих населених пунктів; 3) ліси та лісові масиви, розташовані на територіях, де їх збереження необхідне або з екологічних причин, або для забезпечення добробуту населення. Перелік лісів, які можуть бути класифіковані як захисні ліси встановлюється префектом. Рішення про класифікацію або зміну класифікації приймається указом Державної ради (як орган державної влади виконує дві місії: розгляд конфліктів між громадянами та адміністрацією, надання юридичних висновків уряду та парламенту щодо їхніх проектів законів та постанов²⁴). Віднесення до категорії захищених лісів

²³ Code forestier (nouveau). URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000025244092/2023-12-16/

²⁴ Le Conseil d'État. URL: <https://www.conseil-etat.fr/qui-sommes-nous/le-conseil-d-etat>

забороняє будь-яку зміну цільового призначення або будь-яке землекористування, що може поставити під загрозу збереження або захист лісу. У материковій Франції класифіковано близько 168 000 га захищених лісів, або близько 1 % поверхні лісів.

До природних територій, що охороняються Екологічним кодексом²⁵, віднесені:

національні парки, які розташовані на сухопутних або морських територіях, природне середовище яких, зокрема фауна, флора, ґрунти, надра, атмосфера і водні ресурси, ландшафти і, у відповідних випадках, культурна спадщина, яку вони містять, становлять особливий інтерес, і важливо забезпечити їх охорону шляхом збереження від погіршення стану і посягань, які можуть змінити їх різноманітність, склад, зовнішній вигляд та еволюцію. Рішення про створення національного парку приймається указом Державної ради;

природні заповідники – частини сухопутної або морської території однієї або декількох змін у разі коли збереження фауни, флори, ґрунту, води, мінеральних і інших родовищ, в цілому, природного середовища має особливе значення або коли необхідно захистити їх від будь-якого штучного втручання, яке може завдати їм шкоди. Класифікуються природні заповідники в залежності від статусу (національний, регіональний);

регіональні природні парки, які можуть бути створені на території, природна і культурна спадщина якої, а також ландшафти, становлять особливий інтерес;

біосферні заповідники.

Крім того, до особливих природоохоронних територій та зон спеціальної охорони віднесені зони Natura 2000, які, відповідно до Директиви Ради 92/43/ЄС від 21 травня 1992 року про збереження природних оселищ та дикої фауни і флори²⁶, входять до узгодженої європейської екологічної мережі спеціальних територій збереження Natura 2000. Міністр, відповідальний за навколишнє середовище, видає наказ про визначення цієї території територією Natura 2000. Про його рішення повідомляє Європейська комісія.

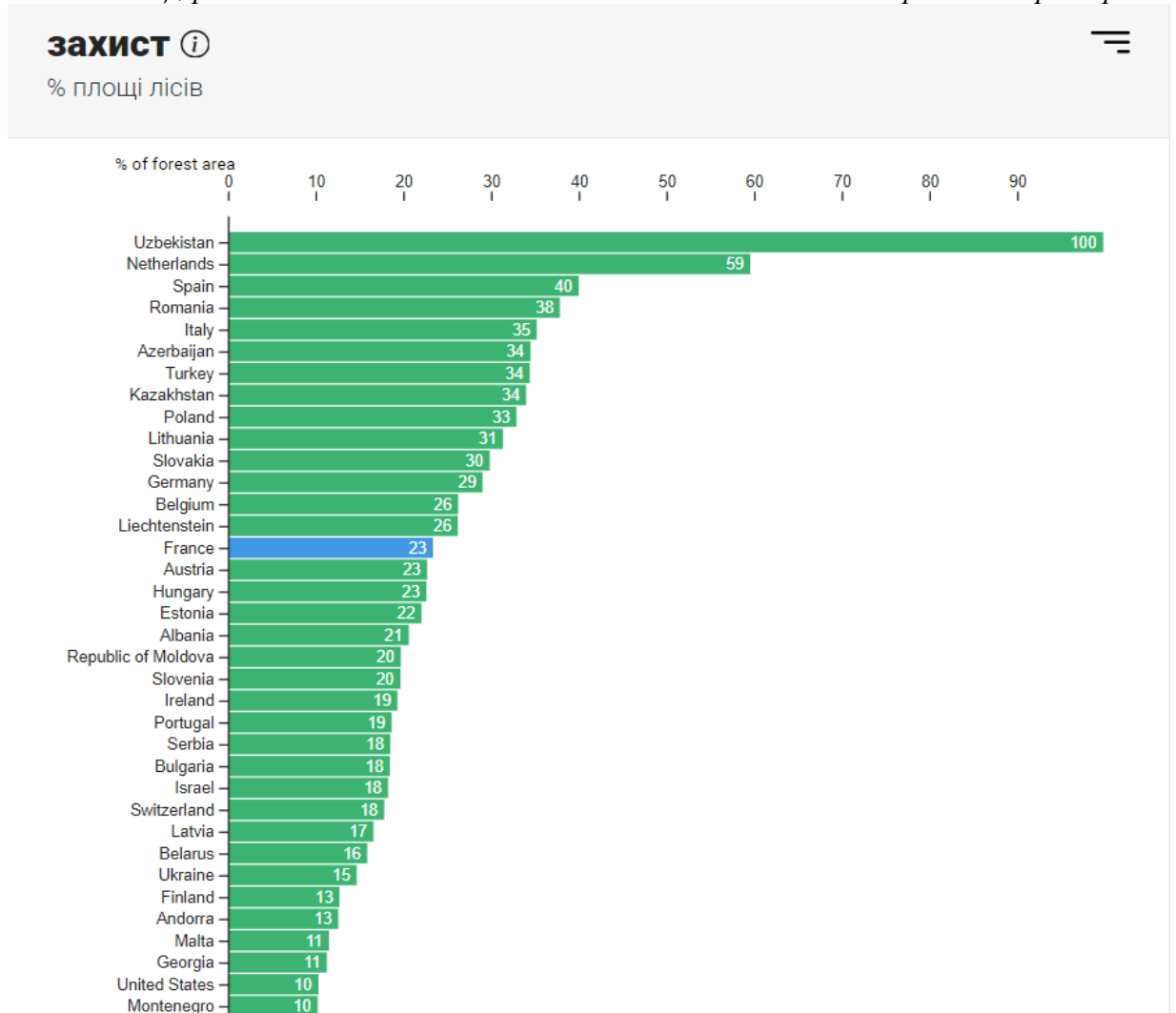
Так, у Франції відсоток лісів, що знаходяться на території національних парків, природних заповідників або інших територіях, які користуються іншою формою правового захисту складає 23 %²⁷ (рис. 11).

²⁵ Code de l'environnement. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006074220/2023-09-11/

²⁶ Директива Ради 92/43/ЄС від 21 травня 1992 року про збереження природних оселищ та дикої фауни і флори. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/987_004-92#Text

²⁷ France. *The United Nations Economic Commission for Europe (UNECE)*. URL: <https://forest-data.unece.org/Countries/FR>

Частка лісової площі, розташованої в межах законодавчо встановлених охоронних територій

Відповідно до Містобудівного кодексу²⁸ у місцевих схемах містобудування можуть бути класифіковані як лісові масиви, ліси, лісопарки, парки, що підлягають збереженню, охороні або створенню, незалежно від того, підпадають вони під режим лісового господарства чи ні, огорожені вони чи ні, прилягають вони чи ні до житлових будинків. Ця класифікація може також застосовуватися до ізольованих дерев, живоплотів або мереж живоплотів чи алейних насаджень.

Відповідно до Додатку до Екологічного кодексу Франції ОВД підлягають проекти:

розчищення, що охоплюють загальну площу, навіть фрагментарну, яка дорівнює або перевищує 25 га;

винятки із загальної заборони на вирубку, передбачені для заморських департаментів²⁹ Реюньйон та Майотта статтями L. 374-1 та L. 375-4 Лісового

²⁸ Code de l'urbanisme. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000031210297

²⁹ Заморські департаменти це території, розташовані поза французькою метрополією. Заморський департамент має той же політичний статус, що і департаменти метрополії.

кодексу, з метою містобудування, промислової діяльності або видобутку корисних копалин;

розчищення з метою реконверсії земель, загальною площею, навіть якщо вона фрагментована, понад 0,5 га;

вирубка лісів з метою реконверсії земель, що охоплює загальну площу, навіть фрагментовану, понад 0,5 га. У заморському департаменті – Французькій Гвіані цей поріг підвищується до 20 га на територіях, віднесених до сільськогосподарських, місцевим планом містобудування, який пройшов екологічну експертизу, або, за відсутності такого плану, планом регіонального розвитку;

перше заліснення загальною площею понад 0,5 га³⁰.

Крім того, ОВД підлягають: статут регіонального природного парку; статут національного парку; усі операції (дії) на території природних заповідників та на особливих природоохоронних територіях, якщо вони можуть суттєво вплинути на територію Natura 2000 і визначені указом Державної ради або місцевим рішенням, затвердженим адміністративним органом (у тому числі лісовпорядні документи, що стосуються лісів, розташованих на території Natura 2000; усі види рубок); Національна лісова програма, Регіональна лісова, Директиви щодо розвитку лісу; Регіональний план ведення лісового господарства; Стратегія розвитку місцевого лісового господарства тощо (стаття P122-17).

Охорона та розвиток лісів визнаються у Франції справами загального інтересу. Концепція сталого управління лісами Франції³¹ включає прийняття стратегічних програмних документів на національному, регіональному та місцевому рівнях, а також ведення лісового господарства, у тому числі проведення рубок, відповідно до: затверджених планових документів або простого плану управління; стандартних правил управління. Відповідні документи, що є гарантією сталого розвитку лісів, серед іншого визначають також основу та періодичність рубок, які будуть проводитися в лісах та лісових масивах, а також частку рубок, які будуть проводитися, або з точки зору площі у випадку суцільних рубок, або з точки зору об'єму чи швидкості рубок, із зазначенням операцій, які обумовлюють або виправдовують їх проведення, або є суттєвим доповненням до них. Зокрема програма робіт, необхідних для відновлення лісостану; програми, що визначають характер, основу, обсяг і терміни проведення будь-яких лісокультурних робіт з оздоровлення лісів тощо.

Позачергові рубки за межами ліміту або ті, що не включені у програму, можуть бути санкціоновані регіональним центром лісового господарства. Власник може поза межами програми рубок заготовляти деревину для сільського та побутового споживання за умови, що ці рубки є супутніми для його лісгосподарського виробництва і не ставлять під загрозу виконання плану простого господарювання.

³⁰ Code de l'environnement. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000048388448

³¹ Code forestier. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000025244092/2023-09-11/

Будь-яка лісова власність, що підпадає під обов'язковість наявності плану ведення господарства і яка його не має, поміщається під режим адміністративного дозволу. Не можна проводити рубки без попереднього дозволу префекта та висновку регіонального центру лісової власності. Цей дозвіл може супроводжуватися зобов'язанням виконувати певні роботи, пов'язані з лісозаготівлею, або такі, що є істотним доповненням. У лісах, які підпадають під режим спеціального адміністративного дозволу, власник цих лісів повинен за чотири місяці до початку вирубки надіслати свій запит до префекта. Протягом п'ятнадцяти днів після отримання запиту префект запитує висновок регіонального центру лісової власності. Останній має тримісячний період із моменту направлення, щоб дати свій висновок щодо запиту про дозвіл на рубку. Якщо наприкінці цього періоду регіональний центр лісової власності не надав свого висновку, префект приймає рішення без цього висновку.

Національне управління лісів пропонує на затвердження Міністру, відповідальному за ліси, перелік лісів і лісових масивів, що відповідають критеріям, для яких пропонується запровадити стандартні правила управління, а також пропонує на затвердження Міністра для кожної категорії лісів, що підпадають під дію стратегії розвитку лісів або регіонального плану розвитку, проект набору стандартних правил управління відповідно до цієї стратегії або плану. Міністр, відповідальний за лісове господарство, приймає: стратегії щодо розвитку лісів; регіональні плани розвитку лісів; регіональні лісогосподарські плани для приватних лісів. Регіональний план ведення лісового господарства для приватних лісових масивів та лісів, наприклад, включає для кожного регіону або групи природних регіонів:

- дослідження лісогосподарського потенціалу, опис існуючих типів лісів та аналіз основних факторів, які слід враховувати при управлінні ними, особливо з точки зору їх поточного виробництва товарів та послуг та їх ринків збуту;

- зазначення цілей сталого управління та виробництва товарів і послуг у контексті регіональної економіки та перспектив її розвитку, а також опис методів управління, рекомендованих для різних типів лісів і лісогосподарських об'єктів;

- зазначення видів, рекомендованих, де це доречно, для кожного основного типу середовища, а також можливості диверсифікації цих видів;

- зазначення питань, пов'язаних зі збереженням біорізноманіття та якості ґрунту і води;

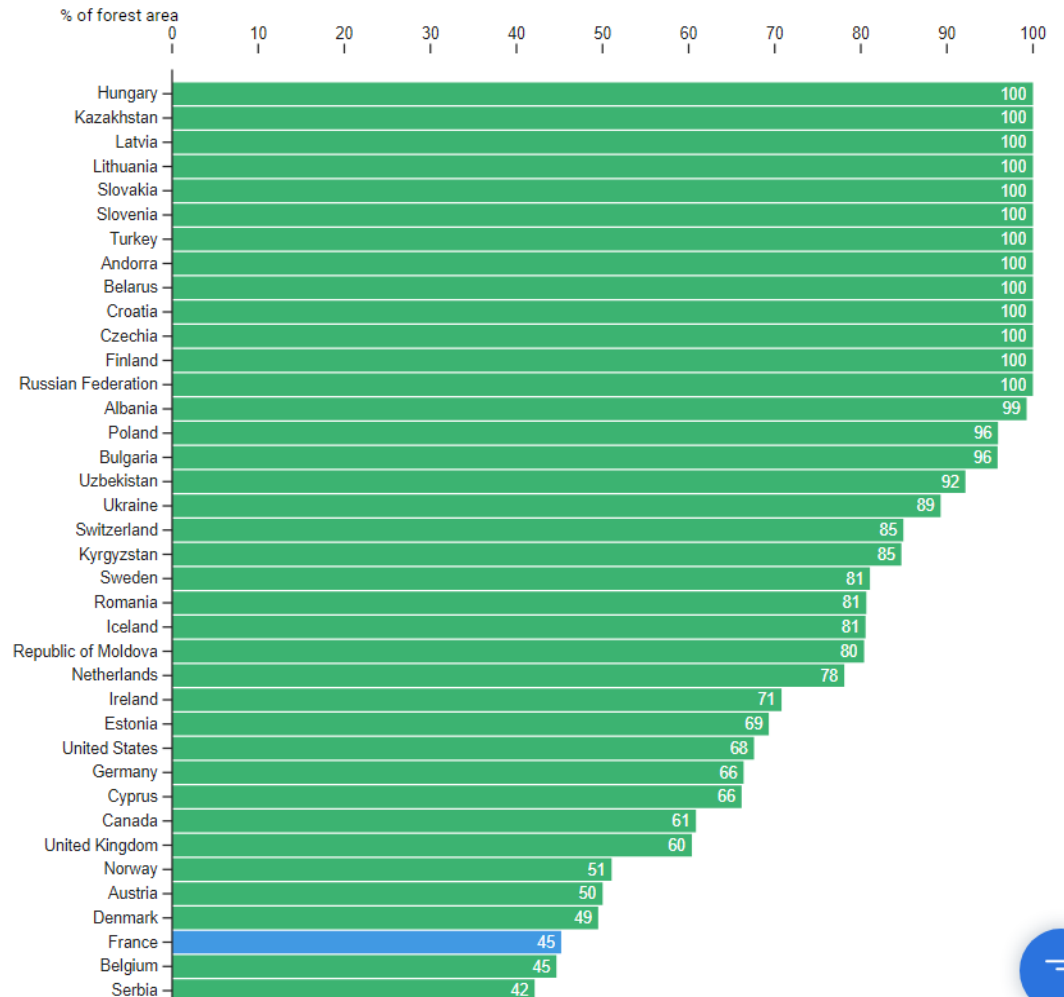
- визначення основних мисливських господарств, пристосованих до кожного виду дичини, охопленого планом полювання;

- зазначення територій, найбільш схильних до ризику пожеж, а також опис лісогосподарських практик та маршрутів, які підвищують стійкість лісів.

Водночас, частка лісової площі, яка перебуває під довгостроковим планом управління лісами, у Франції складає 32 % від усієї площі лісів (рис. 12).

Планування управління

% площі лісів

Відповідно до Екологічного кодексу для проектів або частин проектів, єдиною метою яких є національна оборона або реагування на надзвичайні ситуації цивільного характеру, рішенням Міністра оборони та Міністра внутрішніх справ можуть бути надані винятки щодо застосування положень кодексу про проведення ОВД у порядку, встановленому указом Державної ради.

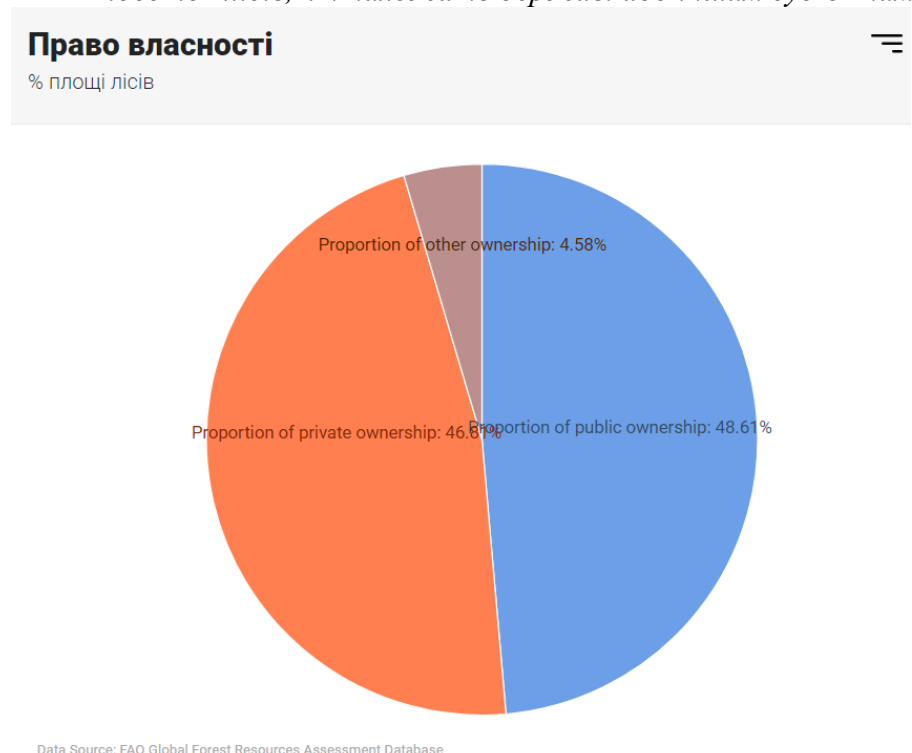
Міністр внутрішніх справ приймає рішення після отримання інформації від міністра, відповідального за навколишнє середовище. За винятком надзвичайних ситуацій цивільного характеру, які впливають на всю територію метрополії або національну територію, Міністр внутрішніх справ може делегувати свої повноваження щодо прийняття рішень префекту департаменту відповідно до умов, встановлених наказом Міністра.

Естонія. Ліси займають 56,1% території Естонії. Частка державної власності (proportion of public ownership) на ліси в Естонії складає 48,61%, приватна

(proportion of private ownership) – 46,81 %, інші (proportion of other ownership) – 4,58 % (рис. 13).

Рис. 13

Відсоток лісів, які належать державі або іншим суб'єктам³²

Відповідно до Закону про ліси³³ особливий режим охорони передбачений для ключового середовища існування – територій, на яких існує висока ймовірність появи вузько пристосованих, зникаючих, вразливих або рідкісних видів тварин та рослин. Класифікація ключових середовищ існування та керівні принципи їх відбору встановлюються актом міністра, відповідального за відповідний сектор політики. У лісі, що належить юридичній особі публічного права, власник землі або його уповноважений представник, а в державному лісі – керівник державного лісу, організовує охорону ключових середовищ існування відповідно до порядку, встановленому актом Міністра, відповідального за певний сектор політики. Нормативним актом може обмежуватися або заборонятися господарська діяльність у ключовому середовищі існування відповідно до мети його охорони.

Обмеженому використанню відповідно до Закону про охорону природи³⁴ підлягають території, важливі з точки зору збереження довкілля, а саме:

охоронювані природні об'єкти (заповідні території; природні об'єкти, що охороняються на рівні місцевого самоврядування; окремі природні об'єкти, що охороняються; об'єкти охоронного виду; охоронювані види та скам'янілості; обмежена природоохоронна територія);

³² Estonia. *The United Nations Economic Commission for Europe (UNECE)*. URL: <https://forest-data.unece.org/Countries/EE>

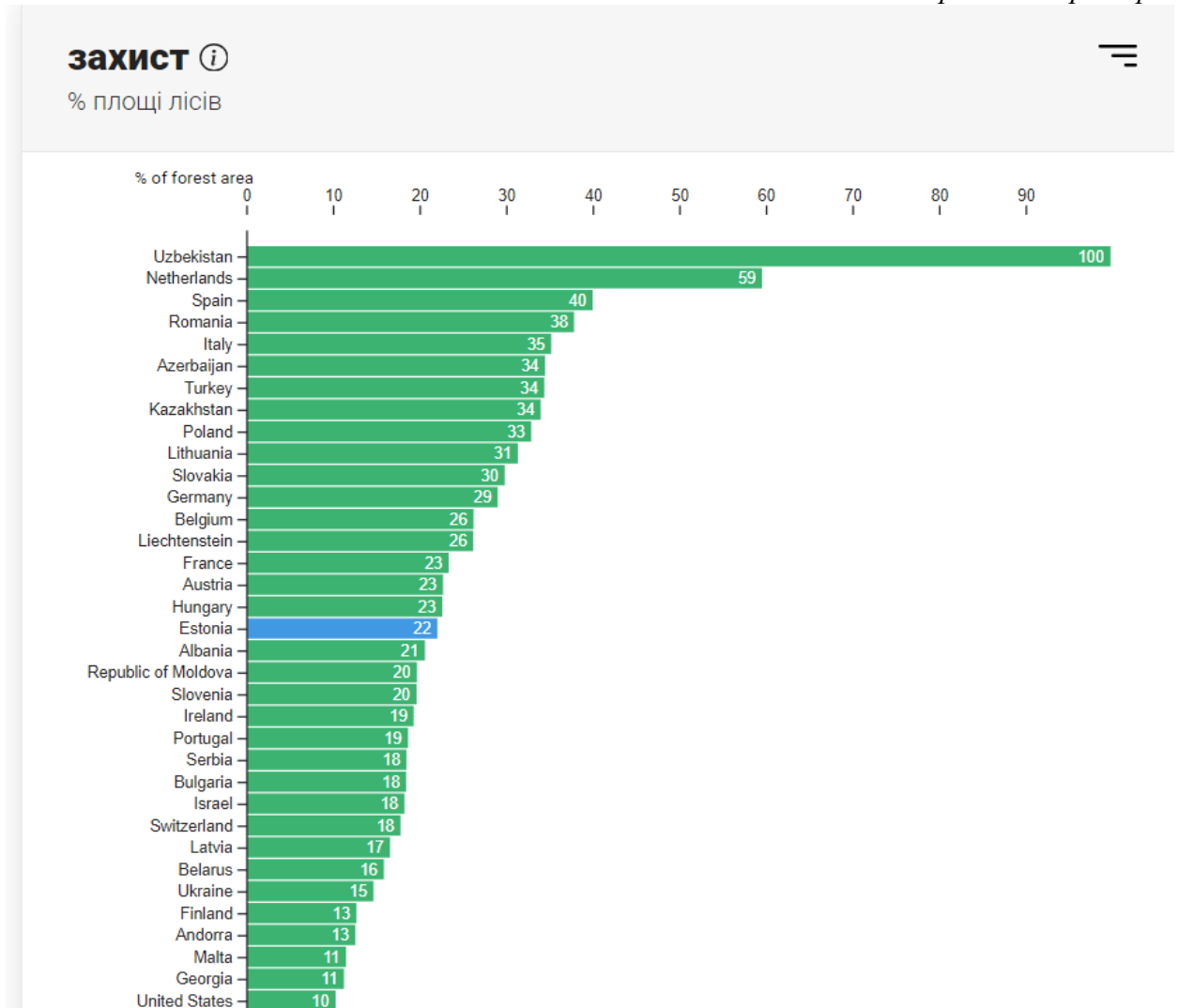
³³ Forest Act. URL: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/521032019004/consolide/current>

³⁴ Nature Conservation Act. URL: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/515112018002/consolide/current>

природоохоронні території (території, які зберігаються у стані, незмінному діяльністю людини, або використовуються відповідно до особливих вимог, де природне середовище зберігається, охороняється, відновлюється, досліджується: національні парки; природні заповідники; ландшафтні заповідники).

До речі, в Естонії відсоток лісів, що знаходяться у національних парках, природних заповідниках або інших територіях, які користуються іншою формою правового захисту складає 22 % (рис. 14).

*Рис. 14
Частка лісової площі, розташованої в межах законодавчо встановлених охоронних територій*

Відповідні території беруться під охорону Урядом, міністром, відповідальним за сектор політики або органом місцевого самоврядування в залежності від їх виду.

Обов'язковій ОВД відповідно до Закону про оцінку впливу на довкілля та систему управління довкіллям³⁵ підлягає діяльність, що призведе до значного

³⁵ Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhetimissüsteemi seadus. URL: <https://www.riigiteataja.ee/akt/107032023077#para6lg4>

впливу на довкілля або може супроводжуватися значним несприятливим впливом на Natura 2000.

До видів діяльності, що призведе до значного впливу на довкілля, віднесено: діяльність із будівництва нової осушувальної системи на лісових або водно-болотних угіддях площею понад 100 га;

вирубку земель лісового фонду площею понад 100 га;

діяльність, обов'язковість проведення ОВД якої визначається документом стратегічного планування, що є основою такої діяльності.

У сферах, визначених постановою Уряду³⁶, рішення розпочинати чи не розпочинати ОВД приймає компетентний орган після проведення попередньої оцінки діяльності. У лісовому господарстві попередня оцінка передбачена для проектів першого заліснення земельної ділянки площею понад 100 га з метою зміни способу використання землі.

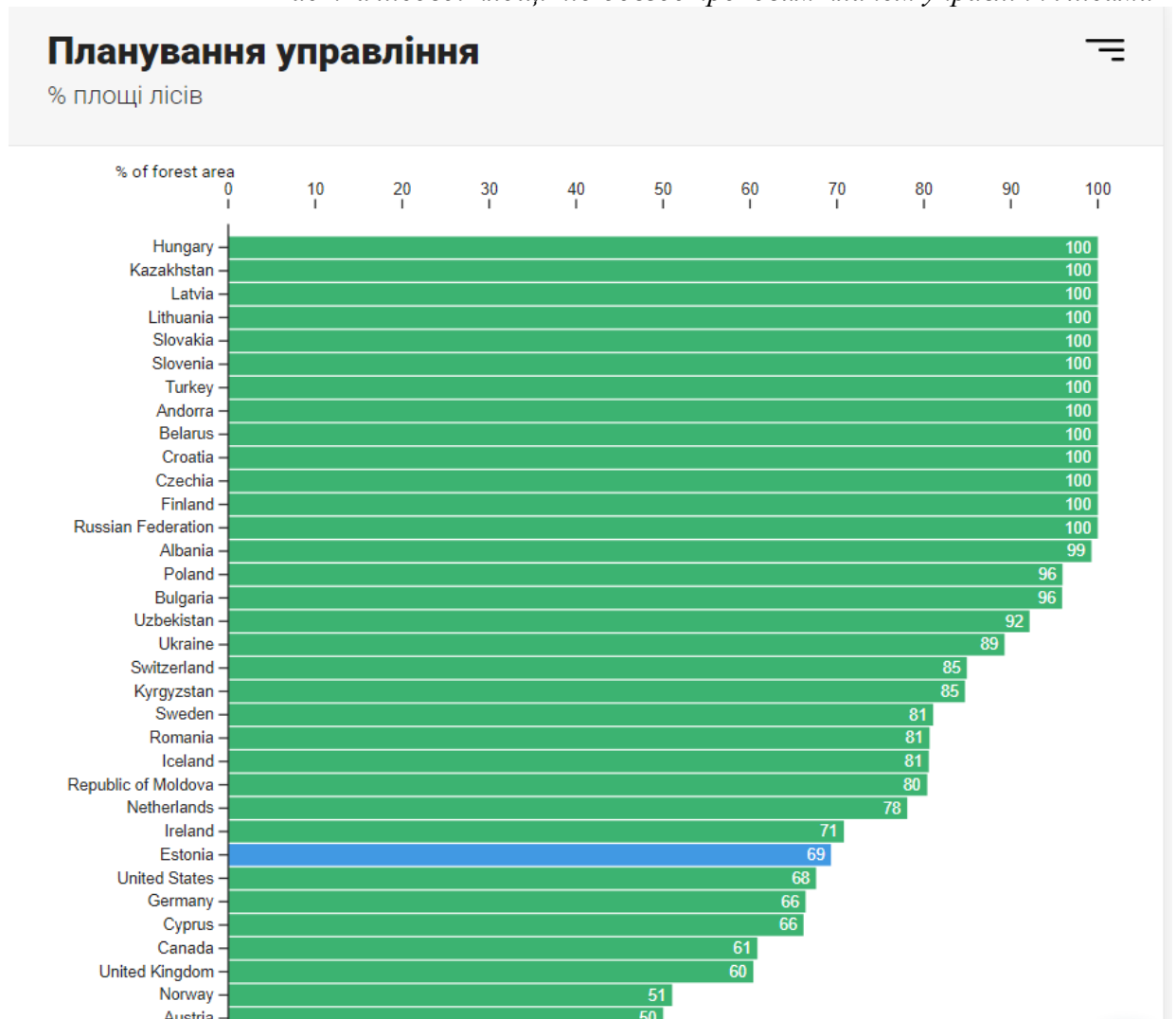
Законом про ліси Естонії детально регламентуються: види дозволеної вирубки; строки її проведення; характеристики насаджень, які дозволяють проводити рубку деревини; мінімальний обсяг базової площі та густоти верхнього шару насадження після рубки; максимальний обсяг деревини, дозволеної до вирубки протягом року; мінімальна кількість дерев (у гектарах) для природного поновлення, необхідна перед початком наступного етапу рубок; вимоги щодо захисту дерев тощо. Посадка заміни (нових дерев) при певних видах рубки визначається як додаткова умова для зрізання дерев³⁷.

На кожні десять років Парламентом затверджується план розвитку лісового господарства для управління лісовим господарством. План визначає цілі розвитку лісового господарства та описує заходи та засоби, необхідні для досягнення цілей. Уряд не рідше одного разу на два роки подає до Парламенту звіт про виконання плану розвитку лісового господарства.

Водночас, частка лісової площі, яка перебуває під довгостроковим планом управління лісами, в Естонії складає 69 % від усієї площі лісів (рис. 15).

³⁶ Tegevusvaldkondade, mille korral tuleb anda keskkonnamõju hindamise vajalikkuse eelhinnang, täpsustatud loetelu Vastu võetud 29.08.2005 nr 224. URL: <https://www.riigiteataja.ee/akt/122092020003?dbNotReadOnly=true>

³⁷ Forest Act. URL: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/521032019004/consolide/current>

Для виконання своїх функцій у лісовому господарстві держава веде облік розташування лісів, площ, запасів, стану використання лісів у реєстрі лісових ресурсів, який регламентується актом Міністра, відповідального за сектор політики. Дані реєстру включають: запас, вік, приріст, базову площу, густоту посіву, обсяг на гектар, кількість дерев, діаметр та запаси деревини, а також рекомендації щодо лісокультурних заходів із даних інвентаризації лісових угідь. З метою отримання даних про стан лісу та обсяги лісового фонду, консультування власників лісів та планування довгострокових лісогосподарських заходів проводиться лісове обстеження. Дані лісового обстеження є обов'язковими для проведення рубок догляду, проріджування та вибіркового рубок.

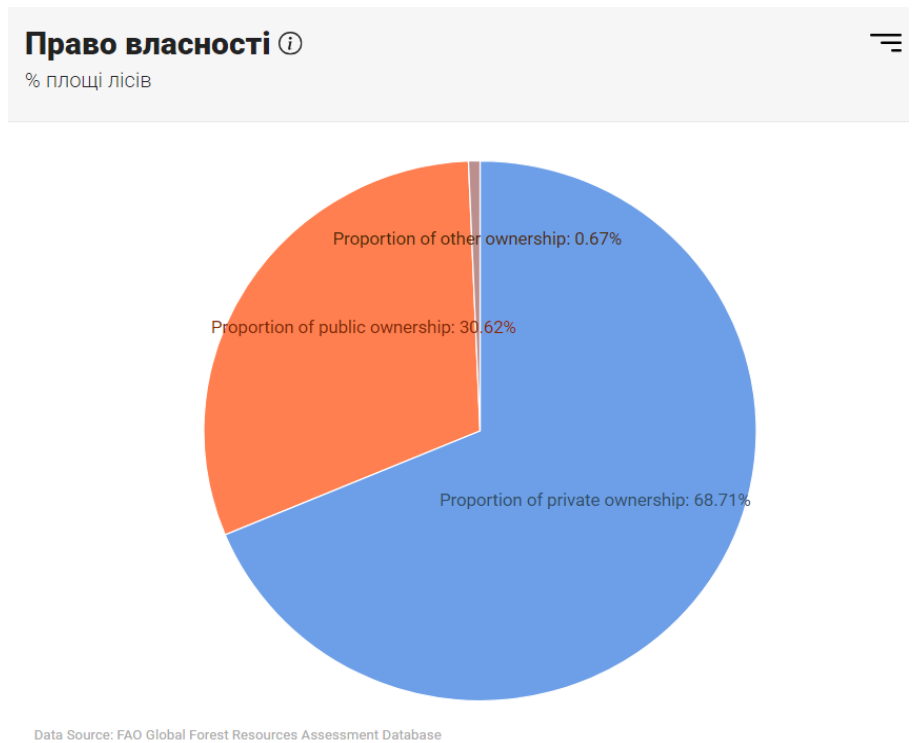
Міністр, відповідальний за сектор політики, визначає: необхідну мінімальну кількість дерев на гектар і мінімальну висоту дерев, які слід враховувати для кожного типу лісової ділянки або групи типів для лісовідновлення; характеристики насадження, які дозволяють проводити окремі види рубки та мінімальний обсяг прикореневої площі та густоти насаджень після таких рубок; вимоги до насінневих дерев і старих культурних дерев та щодо їх збереження, а також основи для оцінки

насінневого віку насаджень; методику розрахунку середнього віку та віку ротації верхнього шару; вік сівозміни, з якого дозволяється суцільна рубка для видів дерев і класів якості; правила ведення лісового господарства для домінуючих порід дерев і класів якості тощо. Рубка, що проводиться на охоронюваному природному об'єкті, здійснюється відповідно до плану управління та плану заходів з охорони та контролю.

Під час ведення лісового господарства, визначеного планом для захисту населеного пункту чи житлової забудови від забруднення повітря, шуму, сильного вітру чи хуртовини або для зменшення пожежної небезпеки чи запобігання поширенню лісової пожежі, місцевий орган влади може за погодженням із землевласником встановлювати обмеження щодо типу рубок, а також щодо розміру площі рубок і віку сівозміни, у разі суцільних рубок.

Фінляндія. Ліси займають 73,7% території Фінляндії. Частка державної власності (proportion of public ownership) на ліси в Фінляндії складає 30,62%, приватна (proportion of private ownership) – 68,71%, інші (proportion of other ownership) – 0,67% (рис. 16).

Рис. 16
Відсоток лісів, які належать державі або іншим суб'єктам³⁸

Лісовий закон³⁹ Фінляндії розрізняє особливо важливі середовища існування, заповідні ліси та заповідні території.

Особливо важливі середовища існування є природні чи схожі на природні місця, які відповідають характеристикам, визначеним у Лісовому законі, наприклад:

³⁸ Finland. *The United Nations Economic Commission for Europe (UNECE)*. URL: <https://forest-data.unece.org/Countries/FI>

³⁹ Metsälaki. URL: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19961093>

безпосереднє оточення джерел, струмків та постійних водотоків, а також ставків площею до 0,5 га, що характеризуються особливими умовами рослинності та мікроклімату, зумовленими близькістю води та деревно-чагарникового покриву; пишні гаї, що характеризуються листовими ґрунтами, вибагливою рослинністю та природною або напівприродною деревно-чагарниковою рослинністю; острівці деревної рослинності на неосушених болотах або болотах, де природна гідрологія залишилася майже незмінною; крутосхилі яри та ущелини в корінних породах або врізані в мінеральні ґрунти, переважно глибиною 10 метрів і більше, з характерною рослинністю, відмінною від решти довкілля; скелі та прилеглі до них ліси, висотою переважно 10 метрів і більше тощо. В особливо важливих середовищах існування можуть вживатися запобіжні заходи щодо управління та використання з метою збереження або покращення характеристик території. Такі заходи повинні підтримувати водний режим, структуру дерев, характерну для даного оселища, а також враховувати рослинність, мінливість рельєфу та ґрунту. Заходи з управління та використання, спрямовані на покращення характеристик, включають заплановані природоохоронні та відновлювальні заходи, обережну вибіркову рубки, посадку окремих дерев, а також посадку саджанців і насіння дерев, що належать до місцевих видів Фінляндії.

В особливо важливих середовищах існування заборонено лісорозведення, прокладання лісових доріг, обробку поверхні, яка може пошкодити характерну для середовища рослинність, осушення, розорювання струмків і балок, а також використання хімічних пестицидів. Можуть проводитися обережні вибіркові рубки, які підтримують природний або напівприродний стан деревостану, не змінюючи при цьому природний або напівприродний водний режим оселища. Постановою Уряду передбачені більш детальні положення щодо збереження таких територій.

Заповідні ліси визначено актом Уряду, який може містити детальні правила управління та використання лісу і моніторингу його відновлення. Якщо цього вимагають особливі місцеві умови, Міністерство сільського та лісового господарства може обмежити видобуток деревини в зоні заповідних лісів або взагалі заборонити його. За обмеження використання деревини для домашнього використання власнику землі або власнику права володіння чи іншого такого спеціального права має бути виплачена компенсація відповідно до вартості вирубки дерева. Компенсація не виплачується користувачу державної земельної власності.

Заповідні території встановлюються актом Міністерства сільського господарства та лісового господарства щодо невеликих територій, найбільш уразливих з точки зору збереження лісу та його захисного ефекту з метою захисту населених пунктів чи місцевостей, які сильно піддаються вітрам, або на височинах і скелях, або для запобігання зсувів. До акта входить положення про дозволені види використання лісу в заповідних територіях, необхідне для збереження лісу.

Законом про охорону природи⁴⁰ регламентовано особливості правового регулювання мережі Natura 2000 та природоохоронних територій: національні

⁴⁰ Luonnonsuojelulaki. URL: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2023/20230009#L5P35>

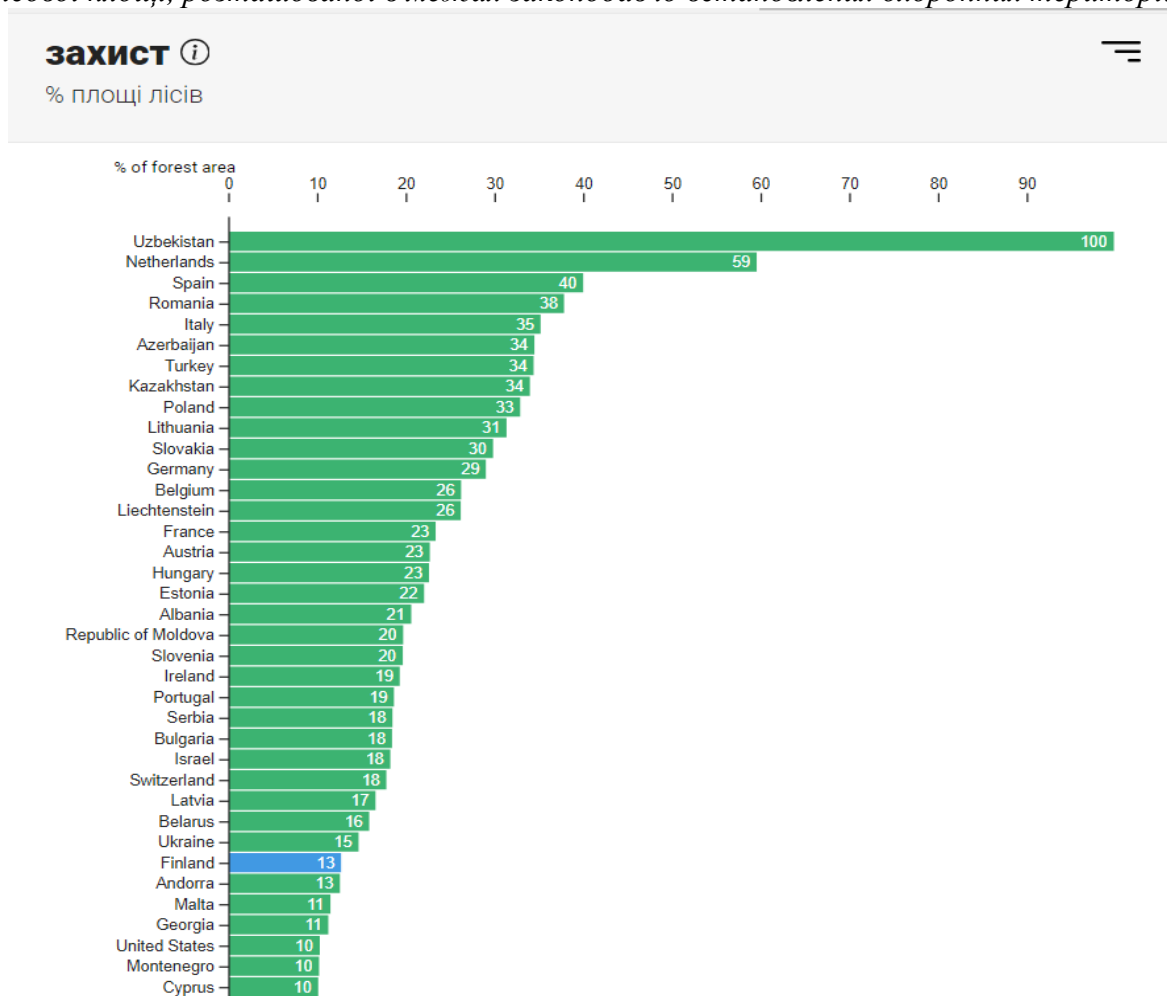
парки; природні парки; інші природно-заповідні території держави; приватні заповідники. Створення та призначення національного і природного парку регулюються окремим законом. Якщо площа території природного парку становить менше 1000 га його створення регламентується постановою уряду. Створення іншого державного природного заказника та цільове призначення території регулюються постановою Уряду, а якщо територія, що створюється як інший природний заказник, становить не більше 100 га – постановою Міністерства навколишнього середовища.

Проекти і плани, що можуть значно послабити природні цінності території, запропонованої урядом або включеної до мережі Natura 2000, підлягають ОВД.

До речі, в Фінляндії відсоток лісів, що знаходяться в національних парках, природних заповідниках або інших територіях, які користуються іншою формою правового захисту складає 13 % (рис. 17).

Рис. 17

Частка лісової площі, розташованої в межах законодавчо встановлених охоронних територій

Крім того, відповідно до Закону про дику природу⁴¹ у Фінляндії виділено дванадцять районів, класифікованих як зони дикої природи, які встановлюються для

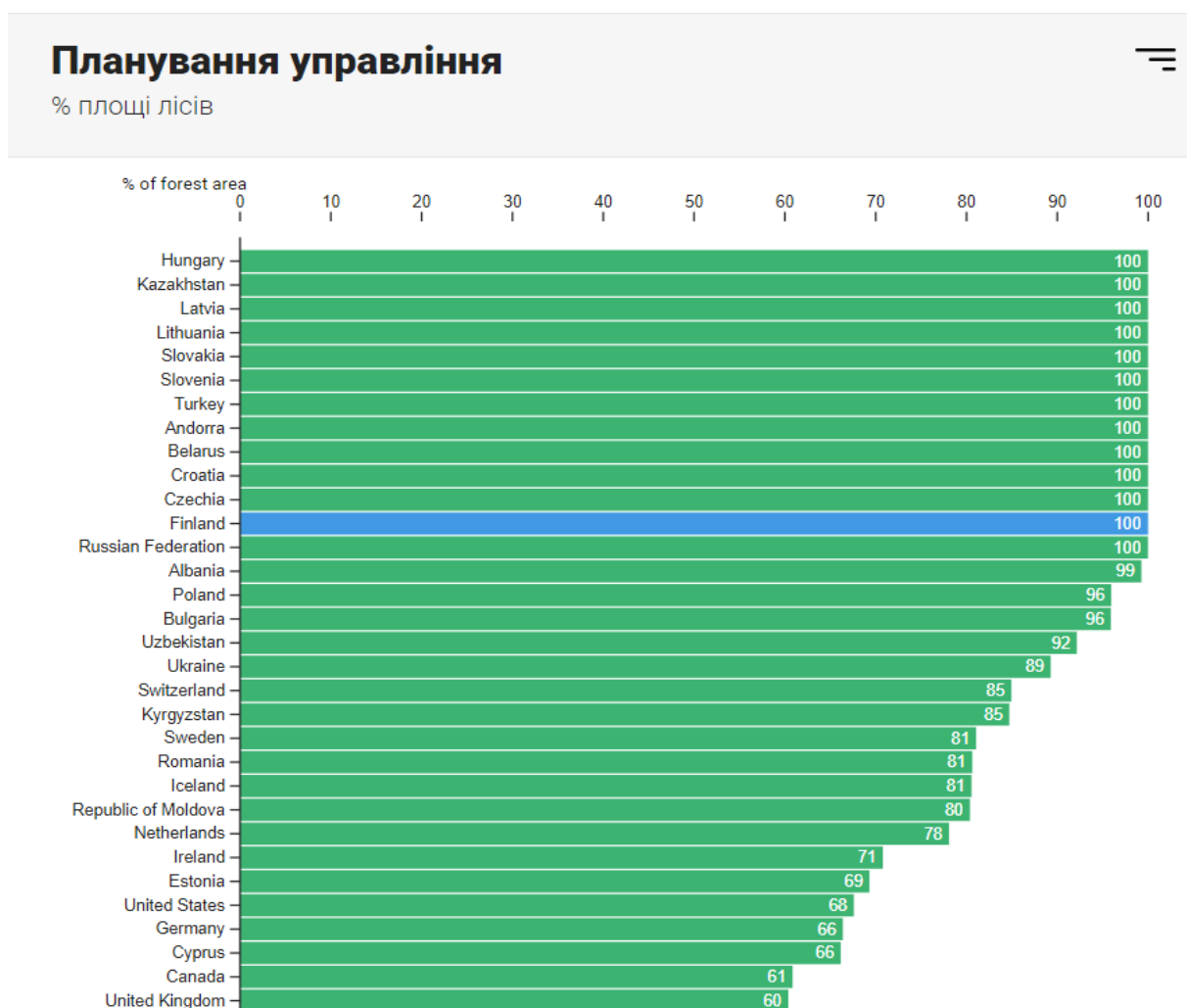
⁴¹ Erämaalaki. URL: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1991/19910062>

збереження дикої природи цих територій, для захисту саамської культури та природної діяльності. Межі територій дикої природи позначені на картах, що додаються до Закону. Управління території дикої природи здійснюється державною інституцією Metsähallitus. відповідно до плану управління та використання, розробленого Metsähallitus та затвердженого Міністерством навколишнього середовища. Ліси у дикій місцевості зберігаються в природному стані або практикується органічне управління лісами. Metsähallitus готує інструкції з поводження з органічно керованими лісами у дикій природі, які враховуються при складанні плану управління та використання території.

Водночас, частка лісової площі, яка перебуває під довгостроковим планом управління лісами, у Фінляндії складає 100 % від усієї площі лісів (рис. 18).

Рис. 18

Частка лісової площі під довгостроковим планом управління лісами

До проектів, які можуть мати значний вплив на довкілля і оцінюються за процедурою ОВД відповідно до Закону про порядок оцінки впливу на довкілля⁴² відносяться: проекти зміни лісової, болотистої або водно-болотної природної

⁴² Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä. URL: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2017/20170252#L1P5>

території площею понад 200 га шляхом здійснення осушення або осушення неосушених болотистих і водно-болотних угідь, остаточного видалення дерев або відновлення території породами дерев, які не належать до природних порід дерев Фінляндії.

Під час прийняття рішення про застосування процедури ОВД в індивідуальному випадку враховуються характеристики та місце розташування проекту та характер наслідків. Серед критеріїв, які є основою для прийняття рішень, визначених Законом про порядок оцінки впливу на довкілля, є критерій стійкості природного середовища, у тому числі: гірські та лісові райони; національні та природні парки; території, класифіковані або охоронювані законом, і зони Natura 2000, визначені державами-членами на основі Директиви Ради 92/43/ЄЕС про охорону типів місць існування, дикої фауни та флори, а також Директиви 2009/147/ЄС Європейського Парламенту та Ради про охорону диких птахів; території, де стандарти якості навколишнього середовища, встановлені в законодавстві Союзу, вже перевищені, не були дотримані або, за оцінками, були перевищені.

Лісовий закон Фінляндії регламентує порядок лісозаготівлі та лісовідновлення. Постановою Уряду встановлюються більш детальні правила щодо достатньої якості, кількості та розподілу посадкового матеріалу, що підлягає збереженню в різних частинах держави та в різних зонах вирощування відповідно до типу заготівлі; малопродуктивні ділянки і дерева, які залишаються на них; характеристика пошкоджень дерев, яких слід уникати при заготівлі деревини; види порід, які використовуються для відновлення лісу тощо. В особливо важливих середовищах існування лісовідновлення здійснюється на основі плану, затвердженого регіональним підрозділом Фінського центру лісового господарства.

Компетентний орган, визначений Міністерством навколишнього середовища, за пропозицією ініціатора проекту може прийняти рішення про незастосування процедури оцінки впливу на довкілля до проектів, єдиною метою яких є діяльність у сфері оборони або цивільного захисту, якщо застосування процедури оцінки може поставити під загрозу їхню мету. Такому рішенню має передувати запит на отримання висновку від відповідних органів влади.

Огляд Регламенту ЄС 2023/1115 щодо виводу на ринок певних товарів, виробництво яких пов'язано із знелісненням та погіршенням стану лісів та його виконання державами-членами ЄС

У 2023 році ухвалено Регламент (ЄС) 2023/1115 Європейського Парламенту та Ради від 31 травня 2023 року про надання на ринку Союзу та експорт із Союзу певних товарів і продуктів, пов'язаних зі знищенням і деградацією лісів, та скасування Регламенту (ЄС) 995/2010⁴³ (далі – Регламент ЄС 2023/1115) з метою

⁴³ Regulation (EU) 2023/1115 of the European Parliament and of the Council of 31 May 2023 on the making available on the Union market and the export from the Union of certain commodities and products associated with deforestation and forest degradation and repealing Regulation (EU) № 995/2010. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32023R1115&qid=1687814126397>

мінімізації внеску Союзу у знеліснення та деградацію лісів по всьому світу, і, таким чином, сприяння скороченню глобального знищення лісів та зменшення внеску Союзу у викиди парникових газів і глобальну втрату біорізноманіття.

Регламент ЄС 2023/1115 встановлює правила щодо розміщення та надання доступу на ринок Союзу, а також експорту із Союзу відповідних продуктів, перелічених у Додатку I, які містять або були виготовлені з використанням: м'яса великої рогатої худоби, какао, кави, олійної пальми, каучуку, сої та деревини. З метою: (а) мінімізації внеску Союзу у вирубку та деградацію лісів у всьому світі, і, таким чином, сприяння зменшенню глобальної вирубки лісів; (б) зменшення внеску ЄС у викиди парникових газів та глобальну втрату біорізноманіття.

Цей Регламент має сприяти, зокрема, досягненню Цілей сталого розвитку щодо життя на землі (ЦСР 15), кліматичних дій (ЦСР 13), відповідального споживання та виробництва (ЦСР 12), нульового голоду (ЦСР 2), а також міцного здоров'я та благополуччя (ЦСР 3).

Регламент ЄС 2023/1115 набув чинності 29 червня 2023 року. Після набрання чинності розпочався 18-місячний перехідний період, який триватиме до 29 грудня 2024 року. Статті 3–13, 16–24, 26, 31, 32 застосовуються із 30 грудня 2024 року. За винятком продуктів, охоплених Додатком до Регламенту ЄС № 995/2010, для операторів, які до 31 грудня 2020 року були створені як мікропідприємства або малі підприємства відповідно до частин першої та другої ст. 3 Директиви 2013/34/ЄС, вищезазначені статті застосовуються із 30 червня 2025 року. Цей Регламент є обов'язковим у повному обсязі та безпосередньо застосовується в усіх державах-членах.

Після закінчення перехідного періоду розміщення продукції на ринку заборонятиме вирубку лісів, якщо вона потягне за собою погіршення стану лісів.

Регламент ЄС 2023/1115 забороняє розміщення на ринку ЄС або експорт певних товарів і продуктів, якщо:

вони вирощені, зібрані, отримані на ділянках землі, яка зазнала вирубки, або були виготовлені із використанням деревини, заготовленої з лісу, що спричинило його деградацію;

порушено національне законодавство держави-виробника;

не виконані зобов'язання операторів і трейдерів, які розміщують деревину й вироби з деревини на ринку ЄС, щодо належної обачності, щоб мінімізувати ризик імпорту незаконно вирубаного деревини.

У преамбулі Регламенту, зокрема зазначається, що інтенсивне управління одновіковими лісами шляхом суцільних рубок і видалення сухостою може мати серйозний вплив на цілі середовища існування (пункт 9).

Положення Регламенту ЄС 2023/1115 зобов'язують всіх операторів і трейдерів, які мають справу з певними продуктами, зокрема із деревиною, проводити ретельну перевірку ланцюга створення вартості (тобто перевірку послідовності дій, спрямованих на створення продукту та його кінцевої вартості, що дозволяє відслідкувати походження складових продукту).

Дія нового Регламенту ЄС 2023/1115 поширюється також на товари, які містять або були виготовлені із використанням деревини, щоб переконатися, що товари та продукція не є результатом нещодавніх (після 31 грудня 2020 року) рубок та деградації лісів. При цьому під «деградацією лісів» розуміється перетворення пралісів або лісів, що природно відновлюються, на плантаційні ліси або інші лісисті землі.

Важливо зазначити, що на відміну від попередніх актів права ЄС про незаконну вирубку лісу та пов'язану з нею торгівлю, Регламент ЄС 2023/1115 стосується вирубки лісів, яка є законною відповідно до законодавства держави-виробника. Тобто Регламент ЄС 2023/1115 буде застосовуватися, у тому числі, до товарів та продукції, виробленої в результаті всіх законних видів вирубки лісу, включаючи санітарні рубки.

Регламент – обов'язковий до виконання законодавчий акт. Він повинен застосовуватися в повному обсязі на всій території ЄС. Як правило регламенти адресовані всім державам-членам. Для того, щоб запобігти прийняттю несприятливого національного законодавства, держави-члени не мають права застосовувати регламент лише частково або застосовувати лише деякі його положення. Держави-члени також не мають права вводити в національне законодавство положення та практику, які б унеможливили застосування регламенту. На відміну від директиви, регламент є інструментом, який використовується для уніфікації певних правових положень на всій території ЄС⁴⁴, тобто регламент є законодавчим актом прямої дії та не потребує (якщо інше не вказано в самому регламенті) транспонування в законодавство держав-членів ЄС.

Держави-члени не мають права транспонувати регламенти ЄС у свою національну правову систему. Суд Європейського Союзу прямо забороняє транспонування положень регламентів до національного законодавства держав-членів, за винятком випадків, коли дозвіл на транспонування прямо передбачений у відповідному регламенті або прецедентному праві Суду ЄС.

Таким чином, держави-члени ЄС змінюють свої практики та порогові показники у зв'язку з набранням чинності Регламентом ЄС 2023/1115, але більшість статей цього регламенту застосовуються із 30 грудня 2024 року. Відтак аналіз практик держав-членів ЄС неможливо виконати через відсутність даних про застосування цього регламенту державами-членами.

Враховуючи вищевикладене, розглядати національні підходи держав-членів ЄС у питаннях обов'язковості оцінки впливу на довкілля у лісовій галузі слід у контексті аналізу правового регулювання лісової галузі в цілому та основних показників за даними платформи Європейської економічної комісії ООН (UNECE)⁴⁵.

⁴⁴ European Union regulations. URL: [https://eur-lex.europa.eu/EN/legalcontent/glossary/regulation.html#:~:text=Regulations%20are%20legal%20acts%20defined,Union%20\(EU\)%20Member%20States.](https://eur-lex.europa.eu/EN/legalcontent/glossary/regulation.html#:~:text=Regulations%20are%20legal%20acts%20defined,Union%20(EU)%20Member%20States.)

⁴⁵ UNECE. INForest. Your data and knowledge platform for forests in the UNECE region. Forest area annual net change rate in the UNECE region. URL: <https://forest-data.unece.org/Indicators>

Висновки

Досвід Австрії, Німеччини, Іспанії, Франції, Естонії та Фінляндії щодо встановлення порогових значень для проведення оцінки впливу на довкілля, насадження лісу, вирубування дерев і чагарників, встановлення категорій ділянок (природних зон), звільнення від проведення оцінки впливу на довкілля рубок, що спрямовані на запобігання надзвичайним ситуаціям у державах-членах ЄС, свідчить про таке.

Майже в усіх державах, які досліджувались, визначено, що оцінка впливу на довкілля не здійснюється по відношенню до проектів, які пов'язані з питаннями безпеки, оборони, цивільного захисту, запобігання надзвичайним ситуаціям. В кожній із держав встановлені порогові значення для проведення оцінки впливу на довкілля у випадку заліснення, рубок, просіки, лісосіки, реалізації проектів, пов'язаних з містобудуванням. Встановлено, що в різних державах баланс між приватною та державною власністю на ліси помітно відрізняється. Однак, навіть якщо велика частка лісової площі знаходиться у приватній власності законодавчо детально регламентовані обов'язки власників щодо збереження та відтворення лісів, отримання дозволів, проведення оцінки впливу. Водночас, є значний відсоток лісів, що знаходяться в національних парках, природних заповідниках або інших територіях, які користуються іншою формою правового захисту, адже Глобальна лісова ціль Форуму ООН із питань лісів передбачає значно збільшити площу заповідних лісів у всьому світі та інших лісів зі сталим лісокористуванням, а також частку лісової продукції з лісів, що керуються засадами сталого лісокористування, і має на меті збільшити площу лісів під охороною у всьому світі.

У деяких державах територія поділена на різні біогеографічні регіони, на різні категорії, що підлягають охороні, або встановлено окремий правовий режим проведення оцінки впливу на довкілля у деяких адміністративних регіонах.

Здійснено огляд Регламенту (ЄС) 2023/1115 Європейського Парламенту та Ради від 31 травня 2023 року про надання на ринку Союзу та експорт із Союзу певних товарів і продуктів, пов'язаних зі знищенням і деградацією лісів, та скасування Регламенту (ЄС) 995/2010. Наголошено, що на відміну від директиви, регламент є інструментом, який використовується для уніфікації певних правових положень на всій території ЄС, тобто регламент є законодавчим актом прямої дії та не потребує транспонування в законодавство держав-членів ЄС.

***Дослідницька служба
Верховної Ради України***

**Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*